

Metropoolia

Sest sina saad Kristuse
tunnistajaks kõigile inimestele
selles, mida sa oled näinud
ja kuulnud. (Ap. 22,15)

Me tunnistame armu,
kuulutame halastust,
ei varja heategusid.
(Suurest veepühitsuspalvest)

EAÕK vaimulikud kogunesid 25.–26. juunil Pootsi-Kõppu, kus Püha Kolmainu kirikus teeniti 26. juuni hommikul ka jumalik liturgia. Foto: ülempreester Aleksander Sarapik

„Et kõik oleksid üks, nii nagu sina, Isa, minus ja mina sinus,
et nemadki oleksid meis, et maailma usuks, et sina oled minu läkitanud”
Jeesuse Kristuse ülempreesterlikust palvest (Johannese evangeelium 17:21)

Nelipühi. Metropoliit Stefanus. **Lk 2** / Vaimulike kogunemine Pootsi-Kõpus. **Lk 3** / Äreval ajal. Ülempreester Mattias Palli. **Lk 3** / Ülemapostlite Peetruse ja Pauluse mälestuspäevad. Püha Johannes Kuldsuu. **Lk 4** / Püha salvitooja Maarja Magdaleena. Ülempreester Mattias Palli. **Lk 5** / Heideldes Maarjaga. Dr Latayne C. Scott. **Lk 6–7** / Rõõm Kristuses. Ema Gavrilia. **Lk 8** / Tänapäeva inimese tee tõe ja armastuseni. Vestlus isa Vassilios Thermosega. **Lk 13–14** / Palverännak ning uus Usk ja Elu. **Lk 20** / **LASTELEHT:** Jordani püha Gerassim ja tema lõvi. **Lk 9–12**.

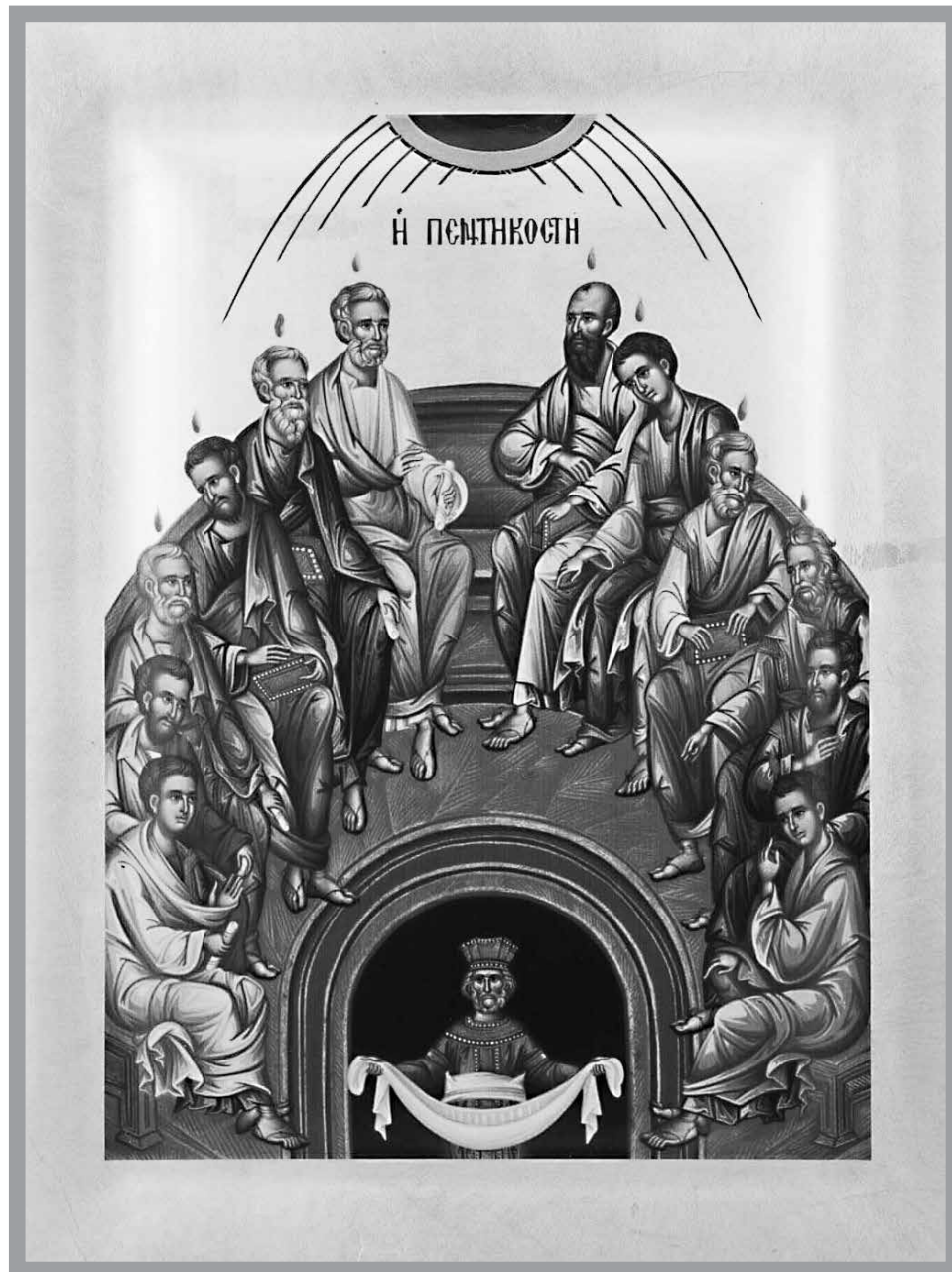

Foto: Gemadi Baranov 2019

Nelipühi (31. mai 2026)

nii hästi selle püha sündmusega, mida me täna tähistame. Kujutlegem hetkeks Kristust juutide poole pöördumas Jordani ääres. Vee mainimine Püha Vaimu peatse tuleku kuulutamisel omandab siin oma sügavuse.

Mis päriselt juhtuks, kui see jõgi äkki ära kuivaks?... Lihtsalt ei jääks enam mingit elumärki. Elu poleks ei inimestel, loomadel ega taimedel. Samamoodi kujutlegem omaenda elu ilma Püha Vaimu kohaloluta... Enam ei oleks meis Tema elavat vett! Ja mis jääks lõpuks meie olemusest järgi ilma selle tohutu pühaduse värskuseta, mida Püha Vaimu hingus meile iga päev toob? Kas mitte sellest ei räägi prohvet Joel, kui ta kuulutab Igavese nimel: „Ma valan oma Vaimu kõige liha peale” (Jl 3:1). Ristimine on tõepoolest meie elu aluseks. Kui me võtame vastu selle salasuse, siis saame Püha Vaimu armu, mis valab meisse sisemist valgust ja väge, mistõttu suudame lõhkuda sidemed kurjusega, tõrjuda oma isekust ning naudingut ja võimuiha kiusatusi. Just selles mõttes laseb ristimine meid patule surra ja Kristusega koos üles tõusta uueks eluks. Apostlite tegude raamatus (2:2; 2:4) kirjeldab apostel ja evangelist Luukas, kuidas Püha Vaim laskus apostlite peale.

Armsad vennad ja õed Kristuses!

Täna sel õnnistatud päeval lõpeb ülestõusnud Kristuse aeg meie hulgas. Algab Püha Vaimu tegutsemine.

Püha Nazianzuse Grigoori kirjutab: „Püha Vaim on alati olnud, ja on ikka, Tal pole algust ega lõppu. Teda arvatakse alati ühte Isa ja Pojaga ning tunnistatakse nendega üheks. Tema läbi tuntakse Isa ja austatakse Poega ning ainult läbi nende tuntakse ka Teda ennast; koos nendega on Ta üksainus tervik, keda teenitakse ja kummardatakse; üksainus vägi, täiuslikkus ja pühadus” (41. jutlus).

Püha Vaim mitte üksnes ei osale meie elus, Ta elab koos meiega. Püha Sarovi Serafim ütleb: „Seetõttu on meie elu ainus eesmärk võtta vastu Püha Vaim, Teda uuesti avastada ning anda Talle tagasi Tema tõeline koht meie elus meie isanda ja kuningana. See nõuab meilt tõelist askeesi.” Minu õndsas õpetaja isa Boris Bobrinskoi sõnul ei meeldi meile sellest rääkida, sest sageli kujutame kristlikku elu või õigeusku millegi kerge, rõõmsa, alatise paasana, unustades, et selle taga seisab pühakute, õiglaste, märtrite ja iga kristlase askeetlik vaevanägemine.

Ühes nelipühi stihiiras me laulame, et Püha Vaim annab kõik armuanded. Just selles vaimus tuleb evangelist Johannes meile meelde neid Kristuse sõnu: „Kes usub minusse, nagu ütleb Kiri, selle ihust voolavad elava vee jõed” (Jh 7:38). Need sõnad kõlavad nelipühil erakordse jõuga. Nõnda nagu püha Johannes oma evangeeliumis veel täpsustab, räägitakse siin tõepoolest Pühast Vaimust, kui ta kirjutab: „Ta (Issand) ütles Vaimu kohta, kelle pidid saama Temasse uskujad (Jh 7:39)”.

Võrdlus veega selles evangeeliumikohas on tähelepanuväärne. See sobib

Ta ei laskunud nende peale üksnes selleks, et olla nende kõrval või olla ainult nõuandja. Vastupidi, tegutsedes kogu väe ja meelevaldaga, haaras Ta nad oma valdusse. Ta püstitas neisse oma koja. Ta täitis kogu nende olemuse täiusega. Sellest hetkest alates ühinesid inimesed apostlite eeskujul jumaliku Lohutajaga ning Tema ühines üleni kõigi inimestega, ükskõik kes nad ka ei oleks või kus nad ka ei viibiks, ja isegi kui nemad ise seda ei tea: „Eks te tea, et olete Jumala tempel ja teie sees elab Jumala Vaim?”, nii küsib Paulus (1Kr 3:16). Ta on tõesti meis nii-võrd kohal, et me laseme ennast Temast haarata ja Temast saab meie kõige kallim vara; Temast, kes on meie ainus Lohutaja ja meie ainus Vägi!

Aga tuleme veel korra tagasi elava vee kujundi juurde.

Milliseks muutuks meie sisemine aed ilma selleta, teisisõnu ilma Püha Vaimu kohaloluta? Mis vilju võiks aednik sellisest aiast saada? Nagu juba öeldud, ilma veeta ei ole ka vilju. Teisiti öeldes: ilma Püha Vaimuta ei ole pühadust. Veelgi enam: see katkematu armu jõgi ei kao ära meie endi elu käänakutesse, elava vee jagamine ei toimu korrapäraselt. Pühas

Vaimus ei ole kohta kaosel. Seda ei suuda ükski inimlik sõna kirjeldada. Ainukesed võimalikud sõnad lasuvad pühakute palgeil, sest pühakute näojooned on jumaliku Lohutaja väe ja valguse töö. Seetõttu isegi sajandite möödudes ei kaota pühakud oma pühaduse sära, sest neid haarab ja valgustab lakkamatult Tema, kes on igas paigas ja täidab kõike – headuste allikas ja eluandja, Püha Vaim.

Armsad vennad ja õed Issandas!

Oleme jõudnud nelipühi päeva juurde, meid haarab täielikult see erakordne sündmus: Püha Vaim, nagu võimas ja tormine voog voolab meie südamesse, et täita need ääreni ja veelgi rohkem. Tema, kes on Jumal, jumalikustab meid. Tema, kes on Jumal, annab meile osa omaenda elust, ilma et Tal oleks meid vaja. Tema, kes on Jumal, pühitseb meid, ilma et Tal oleks vaja, et meie Teda pühitseme. Tema, kes on Jumal, ei lakka meile ilmutamast oma hellust, võttes vastu kõik meie palved. Püha Jeruusalemma Kirill kirjutab: „Tema, kes on Jumal, tuleb meid päästma ja tervendama. Ta tuleb meile täiust õpetama, meid tugevdama ja lohutama. Ta tuleb meid valgustama”.

Siis muutub kogu meie elu uueks ning sellest saab meie võti astumaks kuningriigi tõelusse. Siis haarab Ta meid sellise jõuga, et avab meis koos meeleparanduse-pisaratega, mis voolavad meie südames, Jumala suure halastuse paisud. Ja kui see on saavutatud, siis suunab Ta meid jumaliku Päästja poole, et me näeksime Tema ilu sära, ja juhib meid Tema ülestõusmise suurde rõõmu. Tõesti, ma ütlen seda taas kindla veendumusega, ükski inimloomus ei saa seda seletada!

Alates nelipühist on Püha Vaim võtnud Aenda valdusse kogu kiriku. Võtkem Ta vastu innukusega. Öelgem talle usaldusega: „Taevane Kuningas, meie oleme Sinu koda. Ära jäta meid maha, vaid too meid Poja kaudu tagasi Isa juurde. Päästa meie hinged, Sina, kes Sa oled headus”. Aamen.

† Stefanus,
Tallinna ja kogu Eesti metropoliit

Vaimulikud kogunesid Pootsi-Kõpus

Eesti Apostlik-Õigeusu Kiriku vaimulikud kogunesid 25.–26. juunil Pärnumaal Pootsi-Kõpus, et arutada kiriku juhtimise tulevikuga seonduvat. Külalisesineja Peristeri metropoliit Grigoori (Papathomas) esitas oma nägemuse seoses kiriku juhtimise ja EAÕK ajalooga. Metropoliit Stefanus selgitas kiriku juhtimist puudutavate eesotavate muudatuste vajalikkust ning visandas tulevaste ümberkorralduste sisu. Praeguse kirikuvalitsuse korralduse aeg on tema sõnul läbi ning kirik vajab tavapärasemat ja praeguse ajastu nõuetele paremini vastavat juhtimist. Kiriku valitsemist puudutavad otsused peaks tegema kolmest piiskopist koosnev sinod ning sinodil omakorda on valdkondlikud alamkomisjonid, milles tegutsevad oma ala asjatundjad (näiteks majanduskomisjonis majandusinimesed jne).

Foto: preester Kristjan (Otsmann)

Kavas on tõsta ka piiskopkondade kolulisust kiriku juhtimisel. Piiskop-

konnas arutamist ja otsustamist vajavad teemad käsitletakse esmalt piiskopkonna

nõukogudes ning vajadusel viib piiskop teema kiriku sinodile otsustamiseks. Töö eesotavate muudatuste sõnastamiseks kiriku põhikirjas jätkub ning nende sisu täpsustub oktoobriks. Kiriku põhikirja muudatused kinnitab novembris toimuv täiskogu.

Koosolekul puudutati ka koguduseliikmete panuse vajalikkust kirikutevikule ülalpidamisel ning kuulati videosilla teel esinenud arhont Urmas Sõõrumaa ettepanekuid selles küsimuses. Ka sel teemal jäävad otsused tulevikku. Ülemdiakon Ignatios Rand tutvustas ka kava kirikuhoonete varga- ja niiskusekindluse tagamisel ning elektrivarustuste uuendamisel. Vaimulikud tõstsid ka katekismuse materjalide vajalikkuse teema.

Vastuvõtt arhont Enn Rannale kuulus Maria talus oli, nagu ikka, väga lahke ja kostitus maitsev. Täname Issandat, vastuvõtjaid ja korraldajaid õnnestunud kokkusaamise eest!

Foto: Endel Apsalon 2017

Äreval ajal

Ülempreester Mattias Palli

Ei pea vist kuidagi eriliselt otsima meie aja suurimat muret siinkandis: igati on praegu mees see otsekui must vari, mis meie kohale on tõusmas, nimelt Vene oht, hirm, et pärast Ukraina-vastase vallutussõja lõppu võib see metsaline meile kallale kippuda. Mingu siis praegune sõda nende jaoks kuitahes halvasti, seda kangem võib olla soov kuskil mujal oma verejanu rahuldada. Ja meie koos oma naabritega võime tunduda kerge saak. Ja isegi kui see kõige hirmsam stsenaarium ei teostu, võivad nad meile palju kahju teha. Rääkimata sellest, et kõik need Ukraina sõja aastad on juba jõudnud meie majandusele ja paljudele muudele rahva elu külgedele kahjulikku mõju avaldada.

Kõik see toob muidugi hirmu ja muremõtteid pea kõigile meist. Me elame lootuses,

et kõige hullem ei juhtu, aga unustada ega eitada seda ohtu me ei saa ega tohi. Lihtne oleks öelda, et kristlastena meid see kõik ei puuduta, et me elame ju ainult tulevas ajas, vaimulikus maailmas. Jah, ülimes mõttes on küll nõnda, kuid me ei ela veel täiesti tulevas maailmas. Me oleme maa peal, me oleme nii-öelda kahe maailma kodanikud, sirutume küll uue, tuleva maailma poole, kuid elame ometi maailmas. Teisisõnu oleme maailmas, aga mitte maailmast. Ka näiteks püha Paulus, kes oli iseäralikul moel kutsutud, kes tõsteti kolmanda taevani ja kuulis öeldamatuid sõnu. Aga temagi kirjutab, et mure koguduste pärast läbib tema hinge. Nõnda pole meilgi midagi häbeneneda, kui me ei saa lahti murest maailma pärast, oma kodumaa, oma kodukandi, oma perekonna ja ka iseenese pärast. Jah, mõni püha erak ehk elab niivõrd teises ilmas, pidevas vaimulikus nägemises, et ei hooli enam millestki maa peal. Samas teame, et väga paljud suured pühakud olid kogu oma elu jooksul hõivatud ka siinse maailma eluga, ei lahutanud kuidagi end nn tühistest maistest asjadest. Igatahes ei tähenda kristlik suunatus uuele elule hoolimatust, iseäranis on kaastunne oma ligimeste, ka mitteusklike vastu, ülev kristlik voorus. Kui keegi ka ei hooli omaenda elust, siis teiste elust ja heolust ei saa mitte hoolida.

Aga mida meie usk meile õpetab, on mitte kunagi meelt heita, mitte kunagi lootust kaotada. Me ei saa ka kõige lootusetumas olukorras unustada, et Jumal on ikkagi olemas ja juhib oma armunõuga kogu

maailma. Tõsi, me elame langenud maailmas, kus meil on Kristuse sõnul „palju õnnetust“, aga me ei saa kunagi ette öelda, et kõik läheb tingimata halvasti. Vist iga usklik teab rääkida rasketest olukordadest, kust Jumal teda on välja aidanud. Muidugi juhtub küllalt ka seda, et antakse katsumusi, õigemini Kõigevägevam lubab neid. Ta ei ole ealeski kurja ega häda põhjustaja. Kuid langenud maailmas pole ainult hea võimalik. Siiski ei saa eeldada ainuüksi halba.

Tulles tagasi praeguse aja ohtude juurde, peab kõigepealt ütlema, et artikli alguses mainitud ohud on vaid üks võimalik arengusuund. Tõsi, ühed asjatundjad hoiatavad selle ohu eest, teised aga toovad välja ka asjaolud, mis näitavad olukorda teisest küljest. Me ei tea ju, mis seisus on Venemaa hetkel, kui Ukraina sõda lõpeb. Ühtpidi võib seal valitseda verejanuline kättemaksuiga kõigi vastu, aga teistpidi on ka Venemaa kindlasti nõrgenenud ega pruugi riskida uue ja ettearvamatu seiklusega. Muidugi, kui me seisaksime üksi, Eesti või Baltimaad Venemaa vastu, ei oleks meil pea mingit lootust. Aga see sõda puudutaks ka Soomet ja Poolat, tõenäoliselt ka Rootsit ning ilmselt mitmeid teisi maid. Rääkimata sellest, et NATO on ikkagi veel alles, hoolimata USA kõiguvast seisukohast Euroopa kaitsmise asjas. Venemaa võib olla hädas rindelt naasvate sõduritega, aga uus sõda tekitab hiljem täpselt sama häda. Ja kui Krimmi saatust on praegu kahtlane, kas juletakse siis Kaliningradi oblastit sarnasesse seis

viia? Lõpuks, Venemaa koorekiht on juba ühe sõja pärast pidanud kannatama mitmesuguseid piiranguid ja kahju, ega ole ehk kuigi innukas uut sõda vastu võtma. Ka Putin pole tingimata kõrvõimas ega saa ilma ülema rahvakihi toetuseta püsida.

Kuid need on maised mõtted. Kõik võib minna ka halvemas suunas, siin ilmas on kõik ebakindel ja ettearvamatu. Rääkides ehk endale vastu, peame ikkagi meelde tuletama, et oleme oma vanale loomusele surnud ja elame Kristuses. Me pole maailmast lahkus, aga meie lootus pole siiski ainult siinpoole. Me teame, et siin ei ole meil igavest kodu, et kogu armastuse juures maailma vastu on meil pääs ka igavesse, tõelisse ellu. „Maailmas ahistatakse teid, aga olge julged: mina olen maailma ära võitnud“ (Jh 16:33).

Üks kummaline seaduspära on siinjuures see, et kõige vägevamad eestpalujad maailma eest, kes nii mõnigi kord suudavad pöörata ka hirmsaid hädasid kogukondade, maade ja linnade pealt, on just need, kes on mingis mõttes maailmale võõrad, kes on tagasi tõmbunud ja pühendunud ainuüksi Kristusele. Ehk on nii ka meie puhul, kes me muidugi ei küüni suurte usuvõitlejate vaimusügavuse ega eestpalveväeni. Aga kui jätame iseennast, üksteist ja kogu oma elu Kristuse meie Jumala hoolde, siis teeme kõik, mis võimalik ka oma kodumaa ja maailma heaks.

Ülemapostlite Peetruse ja Pauluse mälestuspäeval

Püha Johannes Kuldsuu¹

Ma näen, kuidas taevas ja maa võistlevad tänase apostlite püha ja mälestuspäeva pärast. Ühest küljest ülistavad taevaväed aukartusega nende õpetustööd ja vaeva, sest inglid said nende kaudu tundma armunõu salasust, nagu Paulus kuulutab: „Nii saab nüüd Jumala mitmekülgne tarkus teatavaks koguduse kaudu taevastele valitsustele ja meelevaldadele” (Ef 3:10). Teisest küljest püüavad inimesed maa peal austusest ülemapostlite vastu tuua neile väärikat kiitust, sest nende kaudu on nad pääseni- sele jõudnud. Sest kes oleks suurem kui Peetrus? Kes oleks Paulusega võrdne? Nemad on ju teos ja sõnas ületanud kõik loodud, mis on taevas ja maa peal. Sest ehkki nad kandsid põrmulikkku ihu, osut- usid nad inglitestki vägevamateks. Mida öelda ülemise ja alumise loodu õpetajate kohta? Ma ei leia piisavaid sõnu, et aus- tada neid, kes on toonud au meie soole, kes on rännanud läbi maad ja mered patujuuri välja kitkudes ja uskmata inimeste süda- messe jumalakartuse seemneid külvates.

Peetrus oli apostlite juhataja, Paulus kogu maailma õpetaja ja taevavägede kaaslane. Peetrus oli tõrksate juutide ohjeldaja, Paulus paganate manitseja. Ennäe Issanda ülisuurt tarkust! Peetruse valis Ta kala- meeste, Pauluse telgitegijate seast ja seda tagamõttega, et juutide uhkust kaotada. Issand andis nad selle kalamehe hoolde, öeldes: „Mine järvele, heida õng sisse ja võta esimene kala, mis üles tuleb! Ja kui sa tema suu avad, leiad sa hõbeseekli” (Mt 17:27). Mere all mõtles Ta seaduserikku- jate paadunud tahet; õnge all tarka õpetu- sesõna, kala all Seadust. Kala suu avamine tähendab Seaduse tõlgendamist, aga hõbe- seekli leidmine sealt Seaduse vaimulikk- u tähenduse äratundmist. Ent Pauluse kui telgitegija kätte usaldati paganarahvad, et riietada nende alastust Seaduse ja armu punase riidega, mis on värvitud Issanda küljest voolanud vee ja verega. Sest Issand ise kutsub teda nõnda: „Mine, sest ma läkitan su kaugele paganate sekka!” (Mt 22:21).

¹ Enamiku uurijate arvates ei ole jutlus siiski püha Johannese kirjutatud, vaid pärineb tund- matult autorilt ja on hiljem talle omistatud.

Oo, õnnis paar, kelle hoolde on usaldatud kõik hinged maailmas! Peetrus, õigeusu algus, Koguduse suur ülempreester, risti- rahva vägev nõuandja, taevavägede vara- kamber, Issanda kõige hinnatum apostel! Paulus, suur tõekuulutaja, kogu maailma kiitlemine, taevane inimene ja maapealne ingel, kiriku au, kõrgel tiirutav kot- kas, Vaimu kannel, pääsuke ja rohutirts, Issanda pill, Kristuse ärgas sulane! Paulus ja Peetrus, kiriku veohärgade paar, mis on maailmale palju kasu teeninud, kelle ikkeks oli rist, ajajaks Õnnistegija, rangi- paariks pühakirja kaks testamenti, piitsaks Püha Vaimu arm.

Paulus ja Peetrus valgustavad kirikut iga päev; nad on Issanda varakamber, maa- ilma varjupaik, Vaimu koda, püha Kolm- ainu saladuste ja Jumala Sõna armunõu seletajad. Peetrus, mu vaimulik armastus! Paulus, valitud astja, mu tugevusesau! Peetrus, Jumala koda! Paulus, Kristuse suu, Vaimu kannel, kolme küünra pik- kune inimene, kes puudutas taevast ja tegi Issanda pärast kogu maailmale tiiru peale, sest Jeruusalemmast Illüüriani täitis ta kõik Kristuse rõõmusõnumiga. Ta oli kiir- jookaja, taevas hõljuv kotkas. Ta oli täis Jumala armu, kelle Issand oli kutsunud kandma oma nime kogu maailma ette. Kui ta kolmekihilisest taevast läbi läks, jõudis ta paradiisi ja tõusis Issanda äramõistmatu aujärjeni ning kuulis öeldamatuid sala- dusi, mida inimene ei tohi rääkida (vrd 2Kr 12:2-4).

Ja mida öelda Peetruse kohta? Ta on kiri- kule armas näha, maailma hiilgus, puhtaim tuvike, apostlite juhataja, tuline apostel, kes põleb Vaimus. Ta on ingel ja inimene, täis armu, usu kindel kalju, kiriku küps meel. Teda kutsus Issanda suu tema puh- tuse pärast õndsaks ja tuvi pojaks² ning andis ise talle taevariigi võtmed.

Teie kaks olete riisunud inglivägedelt nende esimuse! Mida muud öelda? Issand ise ülistab teid, öeldes: „Teie olete maa- ilma valgus!” Te olete jõukamad kui kuningad, vägevamad kui rikkad, kange- mad kui sõjamehed, arukamad kui targad ja mõtlejad, räägite paremini kui kõneme- hed, „kui need, kellel ei ole midagi ja kelle pärast on kõik” (2Kr 6:10). Teil on mär- rite vastupidavus, peavanemate õige usk, kloostrielanike vaevanägemine. Te kroo- nite neitseid, annate rahu abielurahvale, te ohjeldate ahnitsevaid rikkaid, te annate mõõdukust taltsutamata tutele, te kaitsete kuningaid, te varjate ristirahvast, te tõrjute minema kallalekippujad, te sulgete eksi- õpetajate suu, te suretate mõistusevastased ihulikud kired, te ajate välja kurjade vai- mude leegionid, te kisute maha paganate altariid. Te olete pärinud nii ülemised kui alumised asjad: saanud taevavõtmed, aga maa peal meelevalla patusidemeid lahti päästa või kinni siduda.

² Bar-Joona ehk Joona Poeg (osas piiblitõlge- tes, sealhulgas meie 1996. tõlkes, Johannese poeg); nimi Joona tähendab heebrea keeli tuvi.

Oo, milliseid imesid teeb harimatu, oo, millist tarkust avaldab õppimatu! Peetrus parandab halvatu ja äratav surnuid ellu pelgalt oma varjuga; Paulus ajab haigusi ja kurje vaime välja oma riietega. Nende juures oli Kristus ja nad võtsid vastu Püha Vaimu. Paulus on kiriku vaikimatu pääsuke; Peetrus on maailmas lakkamata laulev ööbik. Nad on kiriku alussambad, maailma suured lambid, üks parem kui teine ja koos ülemad kui muu loodu.

Ole rõõmus, Peetrus, sa usu kalju!
Ole rõõmus, Paulus, sa kiriku kiitmine!
Ole rõõmus, Peetrus,
sa õigeusu alusmüür!
Ole rõõmus, Paulus,
sa koguduste eest hoolitseja!
Ole rõõmus, Peetrus, sa maailma ehe!
Ole rõõmus, Paulus, sa paradiisi uks!
Ole rõõmus, Peetrus,
sa taevariiki juhataja!
Ole rõõmus, Paulus,
sa tormihädaliste vaikne sadam!
Ole rõõmus, Peetrus,
keda Issand kõvasti kiitis!
Ole rõõmus, Paulus, sa rohkete
vaimuandide kasutaja!
Ole rõõmus, Peetrus,
kes sa põled tulisel Pühas Vaimus!
Ole rõõmus, Paulus, kes sa vägevat
vaimulikk- u võidujooksu jooksed!

Teie, Peetrus ja Paulus, valgustasite oma kuulutusega kogu päikesealust maailma. Te kannatasite kiriku pärast lugematuid vaevu. Te istusite vangis, teid põlgasid juudid, vintsutasid võõrrahvad, vaebasid kuningad. Teil ei lastud vabalt hingata, aga te ei loobunud ometi õpetamast. Te ei saanud raskete ahelate pärast oma käsi-jalgu liigutada, aga oma kirjadega päästsite te vabaks kogu maailma, mida patuahelad kinni hoidsid. Te ajasite paku kurjade vaimude väehulga ja teie läbi on Püha Vaimu arm levinud kogu maailmas. Te hajutasite eksituse udu ja kukutasite kurjade vaimude jultumuse. Te kiskusite maha paganate altariid ja tegite põrmuks ebajumalateenistuse. Te kitkusite vilja seast välja umbrohu ja heitsite selle kõr- vale; teie pidev kuulutus tõi kirikus ilmale puhta pärimuse.

Kes jõuaks teid tänada selle vaeva eest, mis te meie pärast olete näinud? Ma meenutan sind, Peetrus, ja hämmastun; ma meenutan sind, Paulus, ja olen pisarateni liigutatud. Mida öelda? Vaadates teie töid, jään ma sõnatuks. Kui mitu vangimaja te pühitse- site, valgustasite ja täitsite oma õpetus- tega! Kuidas hiilgasid teie ahelad! Kui palju piina te kannatasite, kui palju kohti oma jalaastega pühitsesite, kui palju laimu talusite! Kuidas te kandsite eneses Kris- tust, kuidas töite oma kuulutusega valgust kirikule! Olgu õnnistatud teie keel! Kiriku pärast olid teie ihuliikmed verepurpuriga kaetud, kõiges käisite te kõrvalekalduma- tult Kristuse jälgedes. Teie hääle käis kõik maa läbi ja teie sõnad maailma otsani (vrd Ps 18:5). Lahutamatuks jääb kirik, mille te Kristusele olete kihlanud.

Ei ole enne nähtud teiesarnaseid ega nähta ka edaspidi. Sest kes, saades õpetaja- ameti, julgeks rääkida midagi, mis ei lähe kokku teie edasiantuga? Teie olete viinud täiusele kõik õpetajad, kasvatanud üles kõik teoloogid, valgustanud kõiki, kes on pimeduses. Teie kannatlikkus on saanud võitu teie puudujääkidest. Te olete soovi- nud olla neetud, et saaksite omaks kogu maailma! (vrd Rm 9:3).

Mida anda teile vastu kõige hea eest, mis te meile olete andnud? Täna on teie võidu mälestus, täna on teie märtrisurma täht- päev Kristuse pärast, täna austame kõik rõõmuga teie pühi säilmeid.

Ole rõõmus, Peetrus, kes sa said maitsta ristilöömist nagu Õpetajagi, ometi mitte püsti, nagu Issand, vaid pea alaspidi, kaju- tades maa peal otsekui taevaminemist. Oo õnnistatud naelad, mis tungisid läbi neist pühadest liikmetest; ma armastan neid enam kui taevalist auhiilgust! Julgusega andsid sa oma hinge Issanda kätte, keda ja kelle pruuti – kirikut – sa olid pühendu- nult teeninud. Sa olid hea sulane, kes oma Issandat armastas. Olles vaimus tuline, olid sa Issanda ustav apostel.

Üliõnnis Paulus, ärarääkimata suur ini- mene! Sinu pea raiuti mõõgaga maha. Mõök tungis läbi sellest kõrist, mis oli Issanda pasun, mida taeva all imeteldi ja maa all kardeti! Kus valati su veri, mis oli nagu piim sinu pead teibasse torga- nud mehe riietel?³ Seeläbi sai tema met- sik meel pehmeks nagu mesi ja ta hakkas uskuma koos oma kaaslastega. Minu jaoks on see mõök krooni eest. Paulus teenis Issandat agaralt kolmkümmend viis aastat ning lõpetas oma vaga elujooksu, uinudes kuuekümnepäevaseks.

Oma pattude asemel laseme kõlade teie õndsatel sõnadel: „Olge ikka rõõmsad Issandas!” (Fl 4:4). Palvetage lakkama- tult meie eest, nagu olete lubanud. Sest sina, õnnis Peetrus, hüüad ja ütled nõnda: „Ma tahan hoolt kanda, et teie igal ajal ka pärast minu lahkumist võiksite neid asju mäletada” (2Pt 1:15). Õnnis apostel Peetrus oli pärit Galilea Betsaidast, kus Jeesus Kristus palju imetähti tegi; samast linnast tuli ka Filippus. Aga õnnis Paulus oli pärit Kiliikia Tarsusest. Kumbki uinus suures vanema Rooma linnas⁴ juuniku- 29. päeval, ülekohtuseima Nero valitsus- ajal, minnes oma Õpetaja ja Issanda juurde pärast palju suuri tegusid. Näidakem siis, mu armsad, üles rohkete usinust ja palu- gem kõikide Kuningat ja meie Jumalat Kristust, et Ta omas inimarmastuses teeks meid kõlblikuks püsima nende pärimustes ja õpetustes, et leida armu Tema kohtuärje ees. Temale ühes Jumal-Isa ning kõigeprü- hama, hea ja elavakstegeva Vaimuga olgu au nüüd, ikka ja igavesti. Aamen.

³ Nõnda räägib üks pärimus püha Pauluse surma kohta.

⁴ S.t Roomas, Itaalias, mitte Konstantinoopolis („Uues Roomas”).

Püha salvitooja Maarja Magdaleena

Ülempreester Mattias Palli

Keset suve on meie kirikukalendris üks kaunis ja oluline tähtpäev: püha apostolisarnase Maarja Magdaleena mälestus. Vaevalt on kedagi naispühakut, kes oleks temaga võrdselt oluline ja austatav – välja arvatud muidugi teine Maarja, kõigepühkam Jumalasünnitaja, kelle osa meie päästeloos ja samavõrd ka temale omistatav austus on midagi täiesti erakordset ja võrreldamatut.

Vaatame kõigepealt selle suure pühaku elulugu ja seejärel mõningaid erilisemaid küsimusi, mis on seotud ka väärarusaamadega tema kohta.

Maarja (Maria, aramea kujul Mariam) oli pärit Magdala linnast (heebrea k Migdal ('torn')). Meie Issanda Jeesuse Kristuse avaliku tegevuse aegadel tuli Maarja Magdaleena Tema juurde ja palus tervenemist. Issand ajas temast, nagu evangeeliumites on mainitud, välja seitse kurja vaimu (Mk 16:9; Lk 8:2). Et arv „seitse” tähendab Piiblis tihti täiust, terviklikkust, siis võib see tähendada täielikku vaimset terveksäämist. Pärast seda sai Maarjast Jeesuse andunud järgija, üks naisjüngri-test, kes käis Temaga kaasas ja hoolitses Tema ja teiste jüngrite vajaduste eest. Ta käis koos Õpetajaga kuni selle ristisurmani. Koos Jumalaema ja teiste naistega seisis ta ka risti juures ja vaatas, kuhu Issanda ihu maeti.

Evangeeliumid erinevad pisut selles osas, kuidas salvitoojad naised, nende hulgas Maarja Magdaleena, tühja haua avastasid. Matteus ja Markus nimetavad Maarja Magdaleenat teiste seas; Luukas räägib üldiselt naistest, kes läksid Kristuse ihu salvidega võidma; Johannes aga sellest, et Maarja Magdaleena läks varahommikul (ilmselt üksi) hauale, ja kohtus hiljem Ülestõusnuga. Traditsioonilised pühaku

elulood ja muud jutustused, mis eri evangeeliumite kirjeldatud kooskõlla panevad, ühendavad need lood nõnda, et Maarja Magdaleena tuli kõigepealt üksi hauale ja leidis selle tühja. Siis teatas ta asjast jüngritele, kellest Peetrus ja Johannes tulid hauda vaatama. Hiljem kohtas Maarja Magdaleena hauakambris ingleid ja väljas, kalmu ligidal, Jeesust ennast. Veel hiljem tuli Maarja Magdaleena koos teiste naistega jälle hauale ja sai hiljem uuesti Ülestõusnu nägemise osaliseks.

Eitamata inimlikku ja isegi väga soovi taoliste kooskõlastamiste järele, peab siiski ütlema, et vahed eri evangeeliumite tunnistuses ei kahanda, vaid suurendavad nende usaldusväärsust. Pealegi on see Jumala sõna, mis võibki olla esitatud natuke erinevalt, kuid tervikuna on vajalik meie äratamiseks, uuendamiseks ja pääsemiseks. Las siis eri tunnistused ülestõusmise ja mitme muu sündmuse kohta päästeloos ja meie Issanda maapealses elus jäädagi eri viisideks, kuidas sama tõde on meile jutustatud, ning mis ometi moodustavad üheainsa terviku, sellise terviku, mis ei pruugi täiesti mahtuda meie tavakogemuse ja -mõistuse raamidesse.

Püha Maarja Magdaleenaga seotud mõistatusi on veelgi. Mida tähendavad sõnad: „Ära puuduta mind”, mida Jeesus talle pärast ülestõusmist ütles (Jh 20:17)? Miks ei võinud sel silmapilgul Teda puudutada, kuigi Ta oli ju ihulikult üles tõusnud? Eriti, et püha Johannes jutustab vaid kümme salmi hiljem, et Kristus otse kutsus apostel Toomast oma haavu katsuma? Ja et Matteus räägib, et Maarja Magdaleena koos teiste salvitoojatega kummardasid Issandat ja haarasid Tema jalgadest, ning ei ütle, et Ta oleks neid kuidagi keelanud. Ka Jeesuse edasised sõnad, et Ta pole veel läinud Isa juurde, võivad tekitada hämmastust, sest üldiselt me loeme selleks ju taevaminemist 40. päeval.

Üksmeelt pole siin ka kirikuisade ja hilisemate kommentaatorite seas. Püha Johannes Kuldsuu ütleb Jeesuse sõnu tähendavat seda, et Tema ülestõusnud ihu on juba kirjastunud, sellesse tuleb suhtuda suurema aukartusega kui varem. Aleksandria püha Kirill arvab, et Maarja Magdaleena, kes polnud veel saanud Püha Vaimu puhastavat armu, ei olnud kõlvuline Issanda ihu puudutama. Kuldsuu lisab ka, et Kristus tahtis niiviisi Maarja Magdaleena meelt kõrgemale tunnetusele juhtida.

Tõsiasi, mida siinkohal peab rõhutama, on see, et kreeka sõna *haptomai*, mida Kristus kasutab, ei tähenda ainult puudutamist, vaid ka kinnihaaramist, -hoidmist. Ka kasutatud aja-/aspektivorm osutab pigem kestvamale tegevusele. Ehk siis teisisõnu võiks tõlkida: „Ära hoia minust kinni, lase lahti, praegu pole vaja seda, vaid et sa lähleksid ja kuulutaksid rõmusõnumit apostlitele”. Nii võib vältida üleüldist

puudutamist, küsimus on vaid sellest, et küllap Maarja Magdaleena hoidis rõõmu pärast Issanda jalgadest pikemalt kinni, aga Kristusel oli talle teine ülesanne. Mis aga puutub Isa juurde minemist, siis selle kohta ütlevad uuemad piibliseletajad, et siin on eri evangelistidel eri arusaamad. Tegelikult räägib pühakirjas taevaminemisest neljakümnendal päeval vaid Luukas Apostlite tegude raamatus. Võib-olla oli Kristuse taevaminemisel mitu järku, millest esimene polnud sel hetkel veel toimunud.

Kokkuvõtteks jääb ka see lõpuni saladuseks, mida meie oma piiratud mõistusega ei pruugi lihtsalt taibata. Pühakirja sõnad jäävad pigem millekski, mida tuleb aukartusega uskuda, püüdmata kõike lõpuni ära seletada.

Igatahes oli püha Maarja Issanda ülestõusmise esimene tunnistaja ja kuulutaja, või vähemalt esimeste seas. Eluloo järgi elas ta koos Jumalasünnitaja ja apostlitega alalises palves ja nägi, kuidas ristiusu õpetus Jeruusalemmast alates levis. Ka ta ise kuulutas püha innuga mitmel maal Jumala sõna. Vana kiriklik pärimus räägib, et ta käis Roomas, pääses keiser Tiberiuse jutule ja kinkis talle punase muna, tervitades teda sõnadega: „Kristus on üles tõusnud!”. Pärast seda jutustas ta keisrile Issanda surmast ja lisas, et Pontius Pilatus mõistis Jeesuse ülekohtuselt surma.

Vanasti olnud juutidel, eriti vaesematel, komme oma tuttavatele, sõpradele ja heategijatele sünnipäevaks ja uueks aastaks mune kinkida rõõmustamise ja austuse märgina nendelt, kel muud kallimat kingitus teha polnud võimalik. Pärast Maarja Magdaleenat sai ristirahva seas kombeks üksteisele Kristuse ülestõusmise mälestuseks värvitud mune kinkida.

Roomast läks Maarja Magdaleena Efeosse, kus oli püha evangelist Johannesel abiks Kristuse rõmusõnumi kuulutamisel. Lääne allikad väidavad, et ta kuulutas usku ka praegusel Lõuna-Prantsusmaal, kuid see on kindlasti vaid keskaegne legend.

Nüüd mõnest püha Magdaleenaga seotud eksiarvamusest. Lääne kirikus on pikalt valitsenud arusaam, et Maarja Magdaleena oli Laatsaruse ja Marta õde, patune naine, kes võidis Jeesuse jalgu. Seda väitis kindla arvamusena esimest korda 4. sajandil püha Grigoori Kahekõneleja (Gregorius Suur), Rooma piiskop, ning tema ja tema istme mõjujõud lisasid väitele kaalu. Nõnda jäi see Rooma-katoliku ja teistes läänekirikutes pikaks ajaks valdavaks käsitleks. Alles pärast Vatikani II kirikukogu on see samastamine ametlikult hüljatud. Pole siis ime, et nii mõnigi lääne kunstnik on kujutanud Maarja Magdaleenat sentimentaalsel, koguni erootilisel moel.

Iseenesest ei vähenda kunagise lõbunaise seisus kuidagi Maarja Magdaleena tähendust Kristuse naisjüngri ja pühakuna, sest pöördumine patust on ju üks olulisemaid samme meie vaimulikul teel. Näiteks selle pühaku nimekaimu, Egiptuse väga Maarjat, austatakse ju justnimelt patustpöördumise ja järgneva vaimuliku võitluse pärast. Ka püha Maarja Magdaleena puhul, nagu eelpool mainitud, võib oletada, et need seitse kurivaimu, kelle meie Issand temast välja kihutas, osutavad mingitele pahele. Ent Maarja Magdaleena lihtsalt ei ole evangeeliumite ja vähemalt idakiriku pärimuse järgi seesama, kes Jeesuse jalgu võidnud ja juustega kuivatanud naine.

Püha Magdaleena kohta on veel mitmeid arvamus, mis on sündinud inimeste kujutlusvõimest. Osa 2.–4. sajandini koostatud nn apokrüüfsete, ebaalgupäraste evangeeliumite jm gnostiliste tekstide järgi sai Maarja Magdaleena Kristuselt mingeid salateadmisi, oli pühendatud sügavamatesse või teistlaadi varjatud tarkustesse kui meesjüngri. Seda kõike on uuema aja feministlikud mõtlejad veel edasi arendanud, tehes Magdaleenast „šovinistlike” apostlite kõrvaletõrjutud tõelise vaimsuse ja vabaduse kandja. Kõige selle kohta mingeid tegelikke tõendeid pole ja pealegi on käsitledava pühaku rolli valesti mõistatud. Jah, Maarja Magdaleena ega ükski teine naisjünger pole saanud armulaua pühitsemise ega pattude andeksandmise armuandi, küll aga on neil olnud oma väga oluline ülesanne evangeeliumi kuulutamisel ja Kristusest tunnistamisel. Siinkohal on hea meelde tuletada, et Magdaleenat kutsub kirikupärimus apostlisarnaseks; sellist tiitlit kannab veel näiteks märter Tekla või keisrinna Helene ja mitu muud naispühakut. Sõnasõnaliselt tõlkides oleks see termin (kreeka *isapostolos*, võrdle ka näiteks kirikuslaavi *ravnoapostolnõi* või soome *apostolienvertainen*) tegelikult „apostlitega võrdne”. Võrdne – niisiis mitte kuidagi teisejärguline ega mitteoluline. Kuid Jumala armuannid talle erinevad teiste apostlite omadest ja ilmuvad isikupärast kutsumust, mis saab osaks igale kristlasele, hiilgavamana muidugi neile, kes on Kristusele lähemal.

Heideldes Maarjaga

Dr Latayne C. Scott

Mu tütar Celeste juhatas mind oma kodutrepist alla oma äsjasisustatud palvenurka, mille ta oli sisse seadnud pärast seda, kui tema, ta abikaasa ja nende kolm last olid pöördunud õigeusku.

„Mis sa arvad?” küsis ta.

Õhus oli tunda kerget suitsulõhna. Minu protestantlikud silmad nägid rikkalikke värve, rahulikke näoilmeid ja veidraid, kuid sugugi mitte ebameeldivaid poose kõigi pereliikmete kaitsepühakute ikoonidel.

„Mulle meeldib kõik peale selle suure Maarja pildi asukoha,” ütlesin talle. „Miks on see Jeesusega samal kõrgusel? Tema peaks olema kõrgemal. See häirib mind. Kas sa ei võiks neid ümber paigutada?”

Celeste pomises midagi, kuid ikoon jäi oma kohale. (Õigupoolest on see seal tänini.)

Jõudsin järeldusele, et Maarja oli siin sisetungija, nagu ämm, kes tuleb külla ja kelle kohalolu tuleb tunnistada. Ikooni asukoht tundus liialdusena, nagu ka kõnepruuk tema kohta – minu arvates põhjendamatu ja seetõttu ka õigustamatu.

Maadlusmatil

Perekonna ristimised Albuquerque’i kodulinnas asuvas Kõigi Põhja-Ameerika Pühakute kirikus olid minu arvates piinavalt pikad ja keerukad. Kuid ma toetasin neid täielikult selles, mis muutis kristluse nende jaoks asjakohasemaks ja tähenduslikumaks.

Mõistsin, et olin sellele tee aluse pannud juba viisteist aastat varem, pärast seda, kui olin kuulnud isa Peter Gillquisti ettekannet. Gillquist, kes oli tuntud oma tööpoolest protestantlikus Campus Crusade for Christi liikumises ning hiljem selle poolest, et juhtis tuhandeid selle liikumise liikmeid õigeusku, oli aastaid varem olnud ka minu esimese raamatu toimetaja, mille kirjastus Zondervan avaldas 1980. aastate alguses. Gillquisti hilisem raamat „Becoming Orthodox” avas minu silmad kristluse ajaloole, millest ma polnud varem midagi teadnud, ning paelus ja veenis mind.

Rääkisin oma lastele sellest, mida olin oma endiselt toimetajalt õppinud. Mõtlesin sügavalt sellele, mida tähendaks pärast aastakümneid õnnelikku osadust evangeelse Kristuse Kiriku (Church of Christ) koguduses saada õigeusklikuks. Kuid üsna pea sekkus elu. Pärast seda kui olin Gillquistiga uuesti ühendust võtnud, ja kaks nädalat pärast uurimisreisi Iisraeli ja Jordaaniasse, et valmistada ette oma osa ühes arheoloogiateemalises raamatus, jäi mu abikaasa väga raskelt haigeks.

Tema üheksa aastat kestnud kannatuste jooksul toetas meie kodukogudus meid erakordselt, samal ajal kui meist, tervest ja jõukast abielupaarist, said inimesed, kes elasid Medicaidi¹ toel. Meie olud halvenesid. Meie usk kasvas. Mu abikaasa suri võidukana ja Jumalat usaldades.

Kes üldse vajab õigeusku?

Seistes nüüd ikoonide ees Celeste’i kodus, meenus mulle, kuidas Gillquist oli mulle öelnud, et kolm asja hoiavad minusuguseid protestante õigeusku astumast: „Maarja, Maarja ja Maarja.” Ja ma ütlesin mõttes: „Jah, jah ja jah.” See püha Jeesuse auhiilgusse vaheletükkija.

Teadsin, et inimesed olid Jumalaga maadelnud aastatuhandeid. Iob ja Joonas püüdsid Temaga sõnadega vaielda, Aabraham kauples Temaga Soodoma pärast, Jaakob aga maadles Penieli liival, mõeldes, kas ta oli võidelnud Jumala või inimesega. Või mõlemaga.

Seetõttu ei üllatanud mind, et teinegi inimene võib sattuda võitlusse selle inimesega, kes oli elanud kõige lähemal täiuslikule inimesele. Minu lühinägelik hinnang oli, et see oli tema minu vastu. Ma ei kahelnud, et paljud olid selle võitluse enne mind läbi teinud, kuid ma ei tahtnud nende lahendusi. Pidin selle ise läbi tegema.

Inimesed küsivad minult nüüd, kuidas juhtus, et pärast viitkümmet rahulolevat aastat samas koguduses sain õigeusklikuks. Vastan neile, et põhjuseks oli Piibel; täpsemalt see, et uurisin oma kodukoguduse pühapäevakooli tunnis õpetatava koineekreekakeelset algteksti. Lugedes Apostlite tegude 15. peatükki muutusin rahutuks ning küsisin tunnis, miks meie iseseisvatel kogudustel ei ole kirikukogusid, mis tegeleksid „uute” küsimustega, näiteks transsoolisusega. Kuid tõeliselt vapustas mind see, kui lugesin Johannese evangeeliumis – ja mujalgi – ikka ja jälle seda, mida Jeesus ütles oma ihu söömisest ja vere joomisest, ilma ühegi täpsustuse või piiranguta.

Siis lisandus veel see, mis mulle tundus olevat muidu suurepärase piibliõpetaja üsna tõrjuv suhtumine Maarja kuulu-

¹ Ameerika Ühendriikide riiklik-osariiklik toetus haigetele, mõneti võrreldav meie tervisekassaga.

tamispuha loosse, kui uurisime Luuka evangeeliumi. *Magnificat*’ile ehk Maarja kiituslaulule pühendati viis minutit, ilma igasuguse kommentaarita.

Tõstsin käe. „Ma tahan meie õe Maarja eest välja astuda,” ütlesin. „Kes veel on kandnud Jumala ihu enda sees? Mitte keegi teine ajaloos!”

Pärast tundi tulid teised minu juurde ja tänasid mind selle eest, mida olin öelnud. „Oleme olnud nii ettevaatlikud, et mitte muutuda katoliiklaste sarnaseks, ja nõnda oleme Maarja tähelepanuta jättnud,” ütles üks inimene. Mõttes meenusid mulle Sojourner Truthi² sõnad: „Kui ma hüüdsin oma ema leinas, ei kuulnud mind keegi peale Jeesuse! Kas ma siis ei ole naine?” Mõtlesin endamisi: „Kas Maarja ei ole naine?” Ja enam kui naine.

Kui hakkasin aeg-ajalt laupäeviti õhtuteenistusel käima (jätmata seejuures kordagi vahele omaenda koguduse jumalateenistusi), oli tundide kaupa betoonpõrandal seismine peaaegu väljakannatamatu. Kogesin, nagu enamik uusi tulijaid, võõrast „lõhnade ja kellade” maailma (ning viimased häirisid mind seni, kuni mõistsin, et kellad kuulusid Vana Testamendi jumalateenistuse juurde).

Viiruk oli probleem. Alles hiljem mõistsin, et iga kord, kui preester tuli minu lähedale suitsutiga, hoidsin ma hinge kinni. Minu alateadlik põhjendus pidi olema umbes samasugune nagu Clintoni kuulus enesekaitse: „Nemad suitsetasid. Mina ei hinganud sisse.”

Ent vaieldamatult oli suur küsimus Maarja. Olin valmis kuulama, mida tema poole palvetati ja mida temast räägiti, kuid samal ajal, kui teised tegid ristimärki ja kummardasid, püüdsin teadlikult vältida õlgade kehitamist ja peopesade väljapoole pööramist, vaadates ikoonile silma ning mõeldes: „Naine, mis on mul sinuga asja?”

Lisaks sellele, et olen kirjanik, õpetan internetis ka autobiograafia kirjutamist ja vaimsust. Keset seda, mida nimetasin oma õigeusu-võitluseks, kirjutasin parajasti omaenda „Biopediat”. Siis meenus mulle üks asi, millele ma polnud aastaid mõelnud, ning kirjutasin sellest järgmiselt:

Ma usun, et Neitsi Maarja päästis minu elu juba varases lapsepõlves. Kord, kui elasin (või ehk olin külas) New Mexico osariigis Las Vegases, jätsid ema ja isa minu ning mu venna Beni lühikeseks ajaks avalikku parki. Tollal ei peetud seda ohtlikuks. Arvan, et olin siis eelkoolialine või alles algklassides. Ben mängis mänguväljakul ja mina olin ühe pingi lähedal. Keegi noor mees tuli minu juurde ja hakkas minuga rääkima. Ma ei tea, millest me rääkisime – ta tundus väga meeldiv ning küsis minu arvamust mänguväljaku ja muude asjade

² Ameerika mustade õiguste eestvõitleja, elas 1797–1883.

kohta. Mina lobisesin rõõmsalt vastu.

Äkitselt küsis ta minult: „Kas sa oled neitsi?” Ta vaatas mind himuralt, huviga, mis tundus mulle tol hetkel isegi meelitav. Ta kummardus mulle väga lähedale ja hingas peaaegu katkendlikult. Aga sel ajal ei olnud mul vähimatki aimu, mida see sõna tavapärasest tähendusest tähendab.

„Oo ei!” vastasin ma. Kasvasin üles baptistlikus perekonnas tugevalt katoliiklikus Las Vegases linnas, kus Neitsi Maarja oli kõikjal: kujudel, kaelaehetes, küünaldel. Ta oli eriline, ilus, täiesti omaette.

Ta paistis sellest vastusest veelgi enam huvituvat. Mina aga jätkasin nõrdinult: „Neitsi Maarja! Mina ei saaks iial olla tema moodi. Tema oli nii püha! Ta oli nii eriline! Mitte keegi ei saa olla nagu Neitsi Maarja.”

Ta astus minust eemale ja ma mäletan tänini täiesti selgelt vastikuse ilmet, mis tema näole ilmus. Ta taganes üha kaugemale, kuid mina läksin talle järele ja kinnitasin täiesti tõsimeeli, et mitte keegi peale Maarja ei saa olla neitsi. Lõpuks õnnestus tal minu juurest pääseda.

Olen sellele sündmusele mõelnud kogu oma elu. Sellele, kui järsult tema näoilme muutus, ja sellele vastikusele, mis tema näolt vastu vaatas.

Kui mu vanemad tagasi tulid, rääkisin ma neile elevusega mehest, kellega olin kohutunud. Mäletan siiani – ehkki ma ei mõistnud seda tol ajal –, millise õudusega nad teineteisele otsa vaatasid.

Usun nüüd, et Maarja puhtus, juba tema nimi ise, oli kilbiks ja kaitseks minu elule. See on muutnud minu suhtumist Jumalasünnitajasse ning olen jõudnud järeldusele, et vähemalt sellest ajast alates, mil mina seda teadvustasin, hakkas ta minu elus tegutsema.

Nii olin ma talle võlgu ega teadnud päriselt, kuidas sellega toime tulla.

Isegi pärast aastat usuõppijana ja sellel järgnevat ristimist kirjutasin ma järgmist: *Olen endale suureks üllatuseks avastanud, et minu kasvav, kuid siiski vaeviline suhe Maarjaga (emotsionaalsel tasandil) peegeldab paljuski seda, kuidas ma pärast mormoonluses elamist hoidsin Jumalat/ Kristust endast eemal. Mõistlikult tunnistatan ma tema erakordset osa (ja ka naise kõrget kohta õigeus), kuid käesoleva kirjutamise ajal, 2024. aasta mais, ei ole ma veel tundnud tema armastust ega ole suutnud teda siidamest armastada. Mul on selle pärast siiralt kahju. Mulle ei meeldi see minu enda juures, et ma ei suuda end täielikult usaldada. See on ainus asi õigeusu juures, mis näib mulle ohtlik.*

Mis viis mind lõpuks pühendunud protestantlusest õigeusku? Selle selgitamine läheks siin liiga pikaks ja oleks liiga kee-

ruuline. Ütleme lihtsalt, et see oli omamoodi otsekui Peetruse ja lina nägemus³ ning alguses olin ma üsna kindel, et Tema ei saanud ometi paluda mul osa saada sellest, mida olin kogu oma elu vältel vältinud. Te ju teate, et Jumal ei käskinud Peetrusel neid sisalikke küpsetada. Nii tema kui ka minu jaoks oli küsimus veres ja sisikonnas.

Loodu surus mind nurka

Eelmise sajandi tuntud kirjanik ja endine veendunud ateist Whittaker Chambers kirjeldas, kuidas ta hakkas mõistma, et oli eksinud:

Ma ei tea, kui kaugemale minevikku see ulatub. Nagu mägedes koguvad laviinid jõudu ja sööstavad alla, ilma et keegi neid kuuleks, sünnivad need ka inimese sees. Mina kuupäevastan oma murdumise ühe täiesti juhusliku sündmusega. Istusin meie Baltimore'i korteris St Paul Streetil. ... Mu tütar istus söögitoolis. Ma vaatasin, kuidas ta sõi. Ta oli kõige imelisem asi, mis minu elus oli juhtunud. Mulle meeldis teda vaadata isegi siis, kui ta määris putru endale näkku või pillas selle mõtlikult põrandale. Mu pilk jäi pidama tema kõrva õrnadel kurrukestel – neil keerukatel, täiuslikel kõrvadel. Mu peast käis läbi mõte: „Ei, need kõrvad ei saanud tekkida lihtsalt looduses aatomite juhuslikust kokkusattumisest. Need võisid olla loodud üksnes suure kavatsuse järgi.” See mõte oli tahtmatu ja soovimatu. Ma surusin selle endast välja. Kuid ma ei unustanud seda mõtet ega seda hetke enam kunagi täielikult. Ma pidin selle endast välja suruma. Sest kui oleksin selle lõpuni mõelnud, oleksin pidanud ütlema: kavand eeldab Jumalat. Ma ei teadnud siis veel, et just sel hetkel puudutas Jumala sõrm esimest korda minu otsaesist.

Samal viisil on mõned viimaste aastate teadusavastused olnud nagu sõrmed minu otsaesisel ning pannud mind Maarjast teisiti mõtlema. Võib-olla on neist abi ka teistele.

Esimene neist on suhteliselt hiljutine avastus, millest lugesin ajakirjast Smithsonian, ning mis käsitles nähtust nimega **mikroki-merism** (*microchimerism*). Artiklis öeldi: „Emad üle kogu maailma ütleavad, et tunnevad, nagu oleksid nende lapsed ka pärast sünnitust endiselt osa neist. Nagu selgub, on see sõna otseses mõttes tõsi. Raseduse ajal liiguvad loote rakud läbi emakoogi ema organismi ning võivad saada osaks tema kudestest.”

Kas see ei anna meile sügavat arusaamist sõna otseses mõttes ihulikust sidemest ema ja lapse vahel, millest Piibel räägib? Kui Herodes pärast Jeesuse sündi kõik need lapsed tappis, mõistame veel sügavamalt sõnu: „Raamas on kuulda häält, nutmist ja suurt halisemist: Raahel nutab oma lapsi ega lase end lohutada,

sest neid ei ole enam” (Mt 2:18; Jr 31:15). Need lapsed ei elanud edasi üksnes emade mälestustes – osa neist jäi edasi ka leinavate emade ihusse.

See aitab mul mõista üht väga konkreetset viisi, kuidas üksainus naine kogu ajaloos jätkas suhet oma poja Jeesusega viisil, mis ei olnud võimalik kellelgi teisel. Issand! See on Maarja, armuleidnu. Jumalakandja, Jumalasünnitaja (*Theotokos*), on tõepoolest õnnistatud naiste seas.

(Ja kas pole see ühtlasi hoiatus minu noortele õdedele abordi eest? Sest sündimata lapse emakast eemaldamine ei kõrvalda rakke, mille ta on jätnud naise kehasse – sidet, mis kestab naise viimase maise hingetõmbeni. Kui mu kolleeg ja kaasautor, lapsepõlvtraumadele spetsialiseerunud dr Beth Robinson sellest kuulis, vastas ta: „Muidugi. See seletab nii mõndagi.”)

Ja see pole veel kõik. Kui niisugune rakude vahetus loote ja ema vahel tõepoolest toimub, siis on loomulik, et me austame püha Annat, Maarja ema, sest Anna rakud olid Maarja ihus, mis kandis Jeesust. Ja enamgi veel: kuna naine sünnib kõigi oma munarakkudega, kandis Anna oma raseduse ajal omaenda ihus sedasama muna-rakku, mille Püha Vaim hiljem elustas.

Vanas Testamendis „korjati” kuningad pärast surma oma isade juurde. Uues Testamendis näeme Kristuse sugupuud, mida kannavad edasi ja kinnitavad emad.

Kui armastuse määratlus Jeesuse järgi on anda oma elu sõbra eest, siis kus näeme seda selgemalt kui naistes, kes loovutas iga oma olemuse osakese, et kanda endas Sõpra, keda ta polnud veel kohanud?

Luuka evangeeliumi esimeses peatükis loeme, et ingel Kaabriel tuleb Maarja juurde ning kuulutamise hetkel räägivad nii tema kui ka Maarja eostamisest tulevikuvormis. „Vaata, ma olen Issanda teenija; sündigu mulle sinu sõna järgi!” Siis lahkus ingel tema juurest.

Maarja läheb kohe, „rutates”, oma sugulase koju.

Juba ainuüksi teekonna kestust arvestades räägib Maarja nüüd eostamisest kui juba toimunud tõsiasjast: „...sest mulle on suuri asju teinud Vägev...”

(Ma pean järeldama, et nii Eliisabeti kui ka veel sündimata Johannese teod ja sõnad tunnistavad seda juba teostunud tõsiasja isikuna ning kindla reaalsusena, mitte pelgalt „võimalikkuse” või tähenduseta kogumina Maarja üsas – isegi siis, kui Ta oli olnud alles mõne päeva vanune!)

Paljud on öelnud, et veel sündimata Ristija Johannes hüppas rõõmust Jeesuse ligiolu pärast. Kuid tekst ei ütle seda. Vähendama vähimalgi määral Jeesuse ülimust ega Tema olemise imelist uudsust selle

hetkel, pean ma järeldama, et selle kirjakoha tähelepanu keskmes on Maarja. Tsiteerin seda siin ning rõhutan seda asjaolu: „Kui Eliisabet kuulis Maarja tervitust, hüppas laps tema ihus ning Eliisabet sai täis Püha Vaimu. Ja ta hüüdis suure häälega: „Õnnistatud oled sina naiste seas ja õnnistatud on sinu ihu vili! Millest mulle see, et mu Issanda ema tuleb minu juurde? Sest vaata, kui sinu tervituse hääle kostis mu kõrvu, hüppas lapsuke mu ihus suurest rõõmust. Ja õnnis on see, kes on uskunud, et Issandalt temale räägitu läheb täide!”” (Lk 1:41–45).

Ma ei vähenda sellega mingil viisil Jeesuse keskset kohta selles sündmuses. Kuid Maarja on sõna otseses mõttes selle kandja, mille kaudu kõik see sünnib.

Veel üks teadustöö, mis on mind sügavalt mõjutanud, pärineb Hollandi uurijatelt. Nende uurimus näitab, et sündimata lapsed mitte ainult ei reageeri mitmesugustele ärritajatele, näiteks sumisevatele helidele, vaid ka mäletavad neid ning suudavad need „neli nädalat hiljem taas meelde tuletada”.

Nüüd olen õigeusu kaudu õppinud, et Maarja elas templis (nagu enne teda prohvet Saamuel ja naisprohvet Anna) kuni oma jumaliku raseduse alguseni. Kindlasti pöördus ta sinna tagasi ka sündimisele eelnenud kuudel.

Milliseid üsasiseseid helisid Ta kuulis? Templis kõlas lakkamatu psalmilaul. Ohverdatavate loomade karjed. Valjult loetud palved ja hüüded, isegi laste omad. Kõik see oli ettevalmistus ohvritalituseks, ettevalmistus Temaks eneseks, kõik kuulutas ette mõõka, mis pidi läbistama Maarja südame, kui ta seda kõike pealt näeb.

Kuid esimene heli, mida Ta kuulis, oli tema ema hääle – tema kõne rütm ja intonatsioon, need hääletoonid, mis puudutasid Tema äsja kujunenud kuulmekilesid.

(Kas pole siis ime, et Ta kuulab jätkuvalt oma Ema – tema keel oli Tema esimene keel.)

Kas ta tundis Lapsukese esimesi liigutusi nagu kõigepühama paiga eesriiete õrna puudutust endas? Kas ta kartis sünnituse lähenedes ning tundis kergendust, et valu sündides imekombel puudus? Kas ta teadis, et isegi pärast sündi jättis Ta mikroki-merismi kaudu osa iseendast temasse?

Pole mingit kahtlust, et tema rakud moodustasid Tema ihu. Aga kui Tema rakud jäid temasse ka pärast seda, kui Ta oli taevasse üles läinud...

...ja kui Maarja tegi oma viimase hinge- tõmbe ning tema süda lakkas aegamisi pumpamast verd, milles olid ringelnud selle imelise Lootega vahetunud rakud – kas on siis tõesti nii raske mõelda, et Ta äratas oma Ema üles juba enne üldist ülestõusmist lihtsalt sellepärast, et Ta tundis

temast puudust?

Kas Ta tõusis oma jalgele, kui Maarja suri, nii nagu Ta tõusis püsti, kui Apostlite tegude raamatus kirjeldatud Stefanus suri (Ap 7:55)?

Olen jõudnud järgmisele järeldusele: kui Tema rakud olid Maarja ihus, ei saanud need jääda kõdunema ega lagunema. See on selge prohvetite kindla kuulutuse põhjal. Pole siis ime, et ka tema haud on jäänud igavesti tühjaks.

Veel üks heitlus

Jumalaema uinumise ikoonidel näeme Ema ja Lapse motiivi suurt ümberpöörumist: vana Ema lamab allpool surmaunne uinununa ning ülal hoiab Jeesus oma Ema hinge, mida kujutatakse väikelapsena.

Niisuguste kujutiste tähendus on kujuteldamatult rikas. Mul on jäänud vaid piiratud arv aastaid, et selle kõige üle mõtiskleda. Kas siin leidub paralleel Jaakobuse nimetatud „sisseistutatud sõnaga” (Jk 1:21)? Mida tähendab sündida ülalt? Kuidas saame meiegi, kes võtame vastu tõelist ihu ja verd, osa jumalikust loomusest?

Ja kuidas oli Maarja kõige selle eelkujuks?

Kirjutades Botticelli kuulsast maalist „Madonna del Magnificat”, arendab kirjanik Andrew Klavan seda mõtet edasi. Ta kirjeldab Jeesuslapse kätt, mis on „ühendatud tema [Maarja] käega granaatõuna kaudu, mida nad mõlemad hoiavad”. Ta jätkab: „Üks ümmargune vili, mille sees on lugematu hulk rubiinpunaseid seemneid – nii nagu üks üsk kannab endas tuhandeid põlvkondi –, granaatõun kõneleb viljakusest ja elust...”

Tema Poeg annab meile meelevalja saada Jumala lasteks (Jh 1:12). Imelisel viisil on siin Tema ise ja lapsed, kelle Jumal on Talle andnud (Hb 2:13), tuhandete põlvkondade kaupa – ning ma kuulen taas püha Johannes Kuldsuu liturgia laulu – nüüd, ikka ja igavesti...

Võib-olla, kui tulete minu tagasihoidlikku koju, leiate idaseinalt armastatud palvenurga. Võib-olla on õhus veel aimatav hommikuse viiruki lõhn. Kuna mul on nii palju haigeid sõpru, näete seal püha Krimmi Luukast, püha suurmärter Panteleimoni ja püha Joann Maksimovitši ikoone – kõik nad on tervendajad. Näete püha Saarat ja püha Priskillat, kellest olen kirjutanud raamatuid. Ning ülestõusmise ikooni, ülempreestrit ja kolme püha noormeest laulmas minu äsja avastatud laulu.

Kõige ülal näete Jeesust ja Tema ümmardajat / kuningannat / Ema / tüdart Maarjat.

Maarja on Tema paremal käel.

Just seal, olen hakanud uskuma, ongi tema õige koht.

³ Apostlite tegude raamatus (10:10-16) kirjeldatud püha Peetruse nägemus taevast laskunud linast, millel oli erisuguseid loomi.

Rõõm Kristuses

G: Rõõm on kristlase elu lahutamatu osa, kas pole? Kui inimene usub Kristusesse, siis on ta ju pidevalt rõõmus?

Ema Gavrilia: Tõepoolest, nii see on. Sest Kristus on öelnud: „...oma rahu ma annan teile. Mina ei anna teile nõnda, nagu maailm annab...” (Jh 14:27) Ja taas: „...et minu rõõm oleks teie...” (Jh 15:11). See rõõm on nagu Jumala arm. See elab meis. Me ei oota, et keegi teine meile rõõmu annaks, kuna esmalt tuleb see Kristuselt.

G: Olen seda tähele pannud. Kuigi te kohutate iga päev inimesi, kes on haiged, vased, abitud...olete siiski rõõmsameelne.

Ema Gavrilia: Jah. Sest armastan kogu südamest neid, keda kohtan. Ma seon nende elu enda omaga ja samal ajal mõtlen: „Kui mina, surelik ja patune inimene, suudan neid nii palju armastada, kui palju enam siis veel Jumal neid armastab – Jumal, kes nad lõi ja kelle lapsed nad on.” Teisisõnu, Tema on see, kes esmalt nende eest hoolt kannab. Ta teab, miks nad on haiged. Ta teab, kuidas nende haigus mõjutab nende hinge. Ta teab kõigi asjade põhjuseid. Mina ei saa siin rohkem hinnanguid anda ega mõista. Niisiis, ma talitan nõnda. Ma võtan selle haige inimese oma südamesse. Ma palvetan nende eest tuliselt, kogu oma armastusega ja asetan ta Kristuse jalge ette. See tähendab, ma ütlen: „Minu Issand, andesta talle, anna talle oma armu, anna talle valgust, anna talle ihu ja hinge tervist. Lase oma tahtel tema elus tõeks saada.” Sest vahel, kui Jumala tahe pole inimese elus tõeliseks saanud, siis kannatab ta pikka aega mingi haiguse all, nii et ta võiks kogemuse kaudu oma õppetunni kätte saada. Kui oled voodisse aheldatud, siis saad olla üks, saad mõelda ja leida vastused paljudele küsimustele. Need, kes on pidanud veetma pikki päevi voodis – nagu mina oma nooruses –, teavad, milline kingitus see on meie patusele poolele. Sest patt peab saama puhastatud. Voodis istudes saame olla täiesti üks: pole mingisuguseid seltskondlikke tegevusi, mingisuguseid pilte välismaailmast, mitte midagi... See aitab... Seega ma ütlen selle palve ja jätan haige inimese Jumala kätte. Kas ma saan midagi enamat teha? Ei! Kui olen seda

teinud, jääb Jumala rõõm minu südames muutmatuks. Ma ei saa nutta selle inimese olukorra pärast. Ma saan nutta omaenese pattude pärast ja anuda andeksandmist. See on hoopis teine asi. Aga nutta teise Jumala lapse pärast...ei... Mu süda saab täis kaastunnet – seda küll. See kaastunne juhib mind palvesse! Palve on kui ühendus Jumalaga... Oma imede tegemiseks tahab Jumal, et meil oleks armastust selles maailmas – tõepoolest, Ta tahab, et inimhing armastaks koos Temaga. Ma olen seda tähele pannud... Sellepärast ka preestrid ja Jumalat armastavad inimesed, kes loevad kellegi eest üldise palveteenistuse, märkavad kohest muutust selle inimese juures, kelle eest seda palvet tehakse, isegi kui ta viibib miilide kaugusel. Sest see, kelle eest palvetati, ütleb neile: „Kas teate, mida ma tundsin? Sellest hetkest peale tundsin, et sain jõudu juurde jne jne...” Loomulikult on see nii. Sest pole suuremat energiat kui palveenergia. Palve on Jumala energia – see ta on. Üle kõige vajame aga siiski midagi muud: me peame kuulama Jumala häält – vaikuses.

Nunn: Kas mõtlete, emake, et rõõm võib saada püsivaks!

Ema Gavrilia: Jah... Isegi kui teeme midagi väga olulist nagu palvetamine, peaksime siiski avama ukse, kui keegi koputab. Nagu pühak ütleb, teeskle, nagu sa ei oleks just palves olnud ja ära saada inimest minema. Ava uks ja ütle talle: „Tule sisse, vend”. Kui oleme jõudnud taolise mõtteviisini, selleni, et mõtleme üksnes oma venna ja mitte iseenda peale, saab meie rõõm püsivaks. Ja kui oleme saanud peegliks, milles teine näeb iseenda peegelpilti, siis kui see peegel on täis rõõmu, näeb ta kindlasti ka seda... See on kõige olulisem. Teate, ma elasin palju aastaid Indias – väga vaene maa, rõhutud, kannatav, Kristusest teadmatutes. Noh, võtame siis maa, kus Kristusest teatakse, näiteks Šveits või Prantsusmaa. Nii kui rongist välja astud, ei näe sa midagi muud kui tusaseid, murelikke nägusid. Nad kõik näevad nii ärevad välja! Mis siin juhtunud on? Rõõmu tajumine on kaduma läinud. See on tõesti väga tõsine asi! Indias nad on Kristuse ootel ja see ootus on rõõmsameelne. Meie „omame” Teda, aga ei peegelda Teda. Me oleme selles süüdi. Hirmsal moel süüdi. Siiski peaksite teadma – ja ütlen seda veelkord –, et kui annate ennast täielikult Jumala armastuse ja väe alla, mõistate, et kõik, pange tähele – KÕIK suurte tähtedega – sünnib kas seepärast, et Jumal seda tahab või lubab. Kolmandat võimalust ei ole! Seega, kuna Jumal seda tahab, võtan ma selle kogu südamest vastu; kuna Jumal seda lubab, taas võtan selle samasuguse rõõmuga vastu. Kuna Tal on omad põhjused – see on treening... Ära iial sõanda küsida „miks”. M i t t e k u n a g i! Sest see, kes küsib „miks”, kirjutab „mina” [eesti keeles läheb siin keelemäng kaotsi]. Ja kus on „mina”, seal pole mingit arenemist ega lootust.

Nunn: Emake, olete rääkinud rõõmust. Aga isad on öelnud, et peaksime kurvastama ja pattude pärast pisaraid valama. Kuidas need asjad saab omavahel kokku panna?

Ema Gavrilia: Ma ütlen teile. Hetkel, kui saame teadlikuks, et oleme teinud midagi valesti, valame pisaraid ja tunneme kahetsust, parandame meelt. Siis peaks järgnema andeksandmise rõõm, sest teame, et Jumal on kaastundlik ja kõige armulisem.

Kas keegi tuleb iial pihilt ära nuttes? Ei. Ta nutab pihtimise ajal oma pattude ja kõige halva pärast, mis ta teinud on. Aga tulla pihilt ära ja ikka veel nutta? See ei ole vastuvõetav.

Nunn G: See tähendab, et ta päriselt ei pihtinudki...

Ema Gavrilia: Õige!

E: Seega, see on see „mina“...

G. Th: ...Ego ei ole kaotatud, veel mitte. Ja kuna see on ikka veel elus, siis pisarad ja kurbus ja tusameel ja kõik muu selline on ootuspärased...

Ema Gavrilia: Just nii. Ja meil on veel ka kahetsustunne, mida peale pihti ei peaks enam olema.

Nunn: Te mõtlete, me elame selliseid kogemusi vaheldumisi läbi. Keegi ei saa elada tervet elu üksnes täis pisaraid ja ene-

sesüüdistusi, vaid ta kogeb ka Jumalikku lohutust...vaheldumisi.

Ema Gavrilia: Jah. Siiski tuleb kord aeg, mil sa oled nii kindel Jumala armastuses ja väldid väga hoolikalt teise inimese üle kohtu mõistmist ja üldse kõike, mis võiks talle kahju teha, et su südametunnistusel polegi enam mingisugust koormat. Siis võtad sa rõõmuga Jumala rõõmu vastu ja annad seda ka teistele edasi. See on see, mida ma usun. Siis hakkame ütlema: „aitäh sulle”, „aitäh sulle”, „aitäh sulle” ja...tantsime rõõmust.

The Ascetic of Love. Nun Gavrilia. Translated by Helen Anthony, lk 241-244. Eesti keelde tõlkinud Katrin Viires.

Jordani püha Gerassim ja tema lõvi

Umbes tuhat viissada aastat tagasi elas Lütükias, tänapäeva Türgi aladel, üks väike poiss. Noorele eale vaatamata palvetas ta iga päev Jumala poole. Ta oli väga vaga, heatujuline ja täis seda rõõmu, mida annab Jeesus, keda ta armastas üle kõige – peale oma isa ja ema.

Aastate möödudes süvenes kristlik usk temas üha enam. Lõpuks otsustas ta minna Pühale Maale: sinna, kus Jeesus sündis, kus püha Ristija Johannes Teda ristas, kus Ta õpetas ning kus Ta suri ristil ja tõusis üles meie päästeks.

Seejärel asus vaga Gerassim elama Jordani jõe äärsesse kõrbesse. Ta rajas sinna kloostri ning jätkas palveelu, magades vähe ja süües väga tagasihoidlikult.

Tema kuulsus levis kiiresti üle kogu piirkonna. Paljud inimesed tulid tema juurde nõu küsima ning palusid abi, et õppida elama heade kristlastena. Nii paljud soovisid tema juurde alatiseks jääda, et nende majutamiseks otsustati umbes pooleteise kilomeetri kaugusele Jordani jõest suur klooster ehitada.

Püha Gerassim jagas oma elu munkade ja kõrbe vahel. Talle meeldis viibida kõrbeüksinduses, kuid igal laupäeval ja pühapäeval tuli ta tagasi vendade juurde. Laupäeval kogunes kogu vennaskond palvetama surnute eest ning pühapäeval pidasid kõik mungad üheskoos jumalikku liturgiat, mille käigus meenutati meie Issanda ja Päästja Jeesuse Kristuse püha ülestõusmist.

Ülejäänud nädalal viibis iga munk omaette oma kongis – väikeses toas. Püha mees palvetas, töötas peamiselt korve punudes, mida müüdi turul, ning sõi mõõdukalt lihtsat toitu, ainult nii palju, kui oli vaja. Enamasti koosnes tema toit leivast, teraviljast, köögi- ja puuviljadest. Ta jõi vett ning sõi hea meelega maitsvaid datleid, mis on tervele väga kasulikud.

Üks tähtis tähelepanek. Püha Gerassim õpetas oma munkadele, et nad ei lukustaks oma kongi ust. Ta ütles neile: „Meil ei ole vaja koguda isiklikku vara, mis võiks vargaid ligi meelitada. Kui kiindume liialt sellesse, mis meile kuulub, kaotame sise-mise rahu ega mõtle enam Kristusele, vaid üksnes oma varale. Kui keegi on millestki puudust tundes hädas, tulgu ta meie juurde. Paremini on anda talle ise seda, mis meil on, kui lasta tal sattuda kiusatusse varastada.”

Ühel päeval, nagu tal kombeks oli, läks Gerassim kõrbe palvetama. Äkki kuulis ta kaugusest valulikku möiret: „Auuuu... auuuuu...!” Kui sina või mina oleksime sel hetkel üksinda kõrbes olnud, oleksime kindlasti suurt hirmu tundnud. Kuid meie pühak oli palju julgem. Ta mõistis kohe, et keegi vajab tema abi, ning jooksis hääle suunas.

Põõsa juurde jõudes ootas teda üllatus. Seal lamas lõvi, kes ägas valust. Gerassim astus tema juurde ja küsis: „Mis sul juhtus, mu hea sõber?”

Lõvi sirutas talle oma tagakäpa. See valmistas talle hirmsat valu. Haavast voolas palju verd. Gerassim silitas lõvi õrnalt, väga õrnalt, rahustas teda ning uuris haava. Selgus, et sügavale käppa oli tunginud suur okas. Üksi ei saanud lõvi seda kuidagi eemaldada.

Gerassim haaras käpast kindlalt kinni, tõmbas pika okka välja, puhastas haava hoolikalt ning rebis sidemeks tüki oma kaela ümber olnud riideribast, millega ta end tavaliselt kõrvetava päikese eest kait- ses. Ta sidus haava kinni. Valu kadus. Ja ennäe imet: lõvi muutus tasaseks nagu talleke ning unustas, et ta oli metsloom. Ta tundis nii suurt rõõmu ja tänulikkust, et otsustas jääda oma päästja juurde ning saatis Gerassimit kõikjal, kuhu too läks.

Saabus laupäev ja Gerassim pidi tagasi kloostrisse minema. Lõvi läks koos oma heategijaga. Pühak pani talle nimeks Jordan, sest oli ta leidnud Jordani jõe äärest.

Nad kõndisid koos kloostri poole. Gerassim sammus ees ning lõvi lonkas talle järele, sest käpahaav polnud veel päris paranenud. Kui mungad neid eemalt nägid, ehmusid nad väga. Kuid Gerassim ütles neile: „Ärge kartke! Ta on tasane nagu talleke. Ta ei ole enam selline, nagu teised lõvid. Ta sarnaneb nüüd nende loomadega, kes elasid paradisis enne seda, kui Aadam Jumalale sõnakuulmatuks muutus.”

Mungad olid hämmastunud. Nad polnud kunagi näinud metslooma, kes kummardaks pea, et inimesed võiksid tema lakka silitada, või sööks leiba Gerassimi käest. Nii võttiski kogu kloostrivennaskond Jordani omaks ning otsustas ta enda juurde jätta.

Te peate teadma, mu väikesed sõbrad, et kloostris palvetatakse ja töötatakse pide-

valt. Seal ei ole kohta laiskusele. Nii anti Jordanile ülesanne valvata väikest eeslit, kes käis iga päev jõest vett toomas. Jordan täitis seda kohustust väga hoolsalt.

Ühel väga kuumal päeval läksid nad nagu tavaliselt vett tooma. Enne teeasumist sõi Jordan kõhu täis ja jõi korralikult vett. Kui nad jõekaldale jõudsid, lubas ta eeslil rahulikult süüa värsket ja mahlast rohtu, mis kasvas vee ääres, ise aga heitis suure kalju varju puhkama, jättes eesli mõneks ajaks omapäi. Täis kõhuga uinus ta sügavasse unne. Just sel ajal juhtus sealt mööduma beduiinide karavan kaamelitega. Beduiinid märkasid valveta eeslit, võtsid looma endaga kaasa ning jätkasid viivita- mata oma teekonda.

Jordan ärkas alles tüki aja pärast. Mil- line üllatus: kus on väike eesel? Ta vaatas siia ja sinna, kuid eeslit polnud kusagil. Teda valdas häbitunne ning sügav kurbus. Ometi ei andnud ta meeletehetele järele. Tal oli nüüd vaid üks mõte: joosta oma heate- gija juurde, paluda temalt andeks ja võtta vastu karistus, mille too talle määrab.

Juba kaugelt märkas püha Gerassim, et Jordan tuleb tagasi ilma eeslita, ning mõistis, mis oli juhtunud. Ta ei tahtnud lõvi tegelikult karistada, kuid soovis, et nii Jordan kui ka teised õpiksid sellest ja tun- nistaksid oma eksimust. Ta ütles: „Kuna sa käitusid nagu vanasti, kui olid tavaline lõvi ja mürdsid loomi, hakkad sa nüüdsest eeslit asendama. Igal hommikul pannakse sulle selga kitsenahast veekotid, millega kantakse vett ja veini. Sa lähed jõeni, lased need täita ning tood need tagasi.”

Jordan tundis end üsna õnnetuna, kuid samal ajal täitis tema südant vaikne rõõm. Ta oli tänulik, et tema hea peremees ja päästja ei olnud talle määranud karmimat karistust ega saatnud teda kloostrist minema.

Sellest päevast alates kinnitati igal hommi- kul Jordani selga nahast veekotid. Seejärel läks ta jõe, lasi need veega täita ning tõi need õhtuks tagasi. See oli raske töö: kõr- bes oli palav ning pikk tee läbi liiva ja üle luidete oli väga väsitav. Jordan ei nurise- nud kunagi. Nii kestis see nädalate kaupa.

Ühel päeval, kui Jordan ootas kannatlikult oma järjekorda veevõtukohas, märkas ta kauguses suurt liivapilve lähenemas. Kas see võis olla karavan? Süda põksumas, jooksis ta sellele vastu.

Varsti jõudis karavan temani. Kaamelite ja hobuste seas märkas ta väikest eeslit, kes oli kõiega ühe dromedari külge seotud. Jordan ei uskunud oma silmi – see oligi tema eesel!

Ta laskis kuuldavale võimsa mõirge. Kara- vanisaatjad kohkusid ja põgenesid. Jordan hüppas eesli juurde, hammustas oma tuge- vate hammastega kõie katki ning viis eesli kiiresti karavanist eemale.

Nad jõudsid kloostrisse just päikeseloo- jangul. Jordan sammus pea püsti, uhke nagu võidukas sõdur, kes oli pidanud hea võitluse. Kõik mungad jooksid talle vastu, hõiskasid rõõmust ja kiitsid teda vapra teo eest. Nüüd mõistsid kõik, et eesel oli tege- likult varastatud. Lugu lõppes hästi ning Jordani hea nimi taastati. Ka väike eesel hirnatas rõõmust, sest oli taas leidnud tee oma talli.

Kui rõõmupidu oli vaibunud, märkas Jor- dan üllatusega, et tema armastatud hea- tegijat Gerassimit polnud kusagil näha. Kuhu ta oli jäänud? Miks ei tulnud ta teda seekord tervitama nagu alati?

Lõpuks tuli Jordanile tõde rääkida. Üks munk astus tema juurde ja ütles:

„Vaene Jordan, sinu peremees on meid vaeslasteks jätnud. Ta uinus sinu äraole- kul igavesse unne. Issand kutsus ta enda juurde ja viis ta oma taevasesse paradisi.”

Jordan mõistis, et suur püha Gerassim oli sellest maailmast lahkunud. Teda valdas mõõtmatu kurbus. Ta ei tahtnud enam süüa ega juua. Ta ainult mõirgas ja halises lakkamatult, justkui paludes: „Viige mind mu peremehe haua juurde.” Nii suur oli tema tänulikkus ja armastus.

Mungad täitsid tema soovi. Nad viisid ta püha Gerassimi hauale. Jordan heitis hauale pikali ning jäi sinna oma armas- tatud pühaku kõrvale. Nii lõppes tema maine teekond.

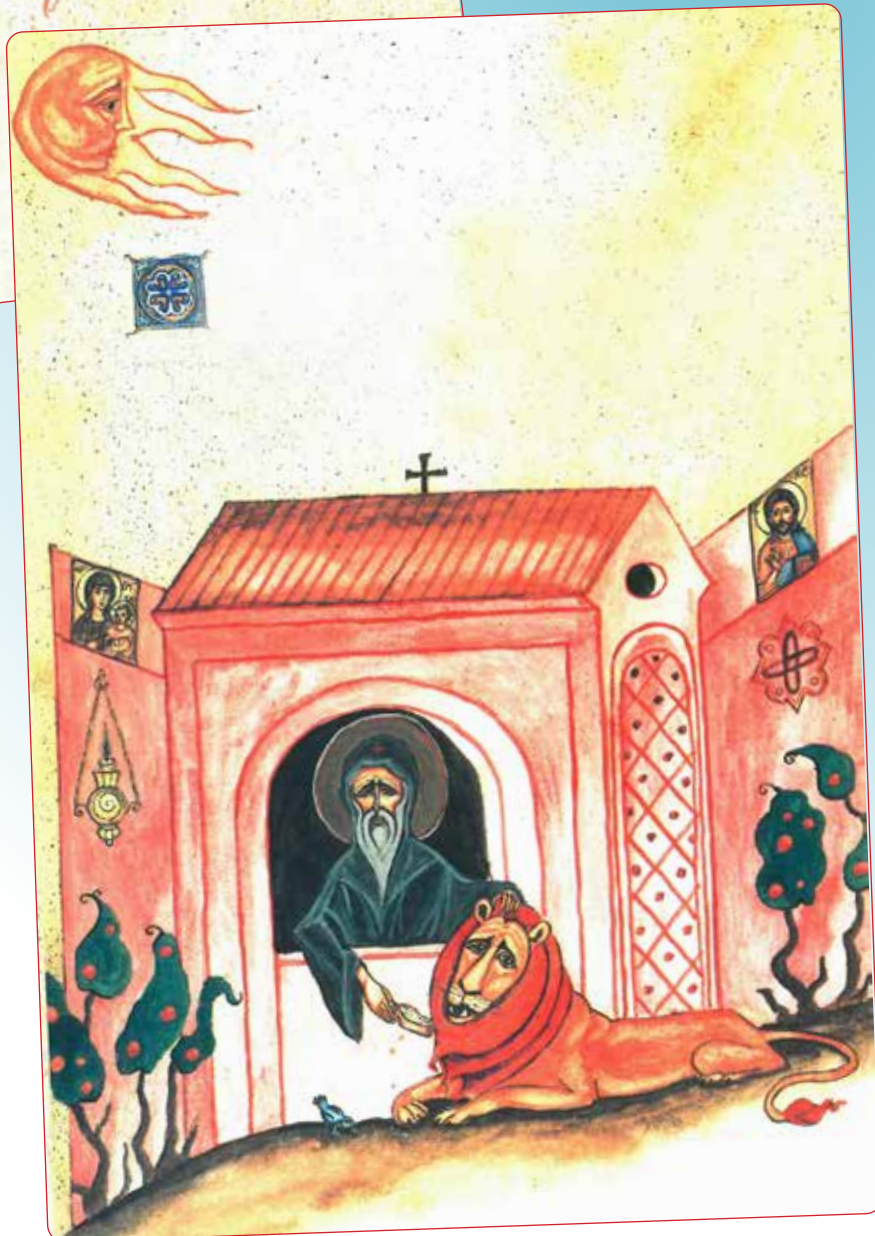
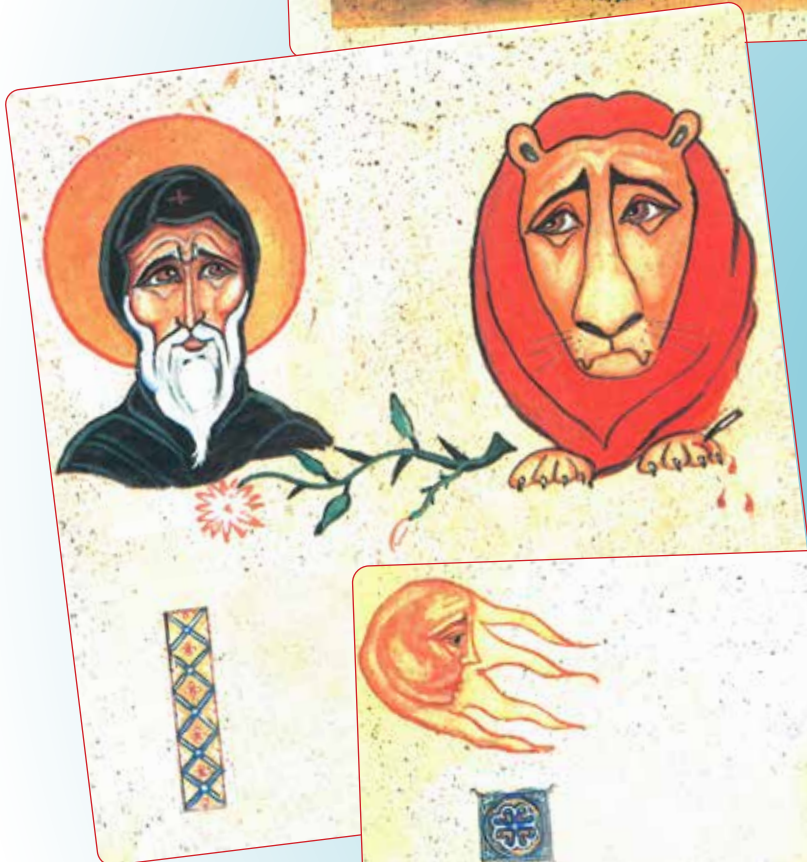
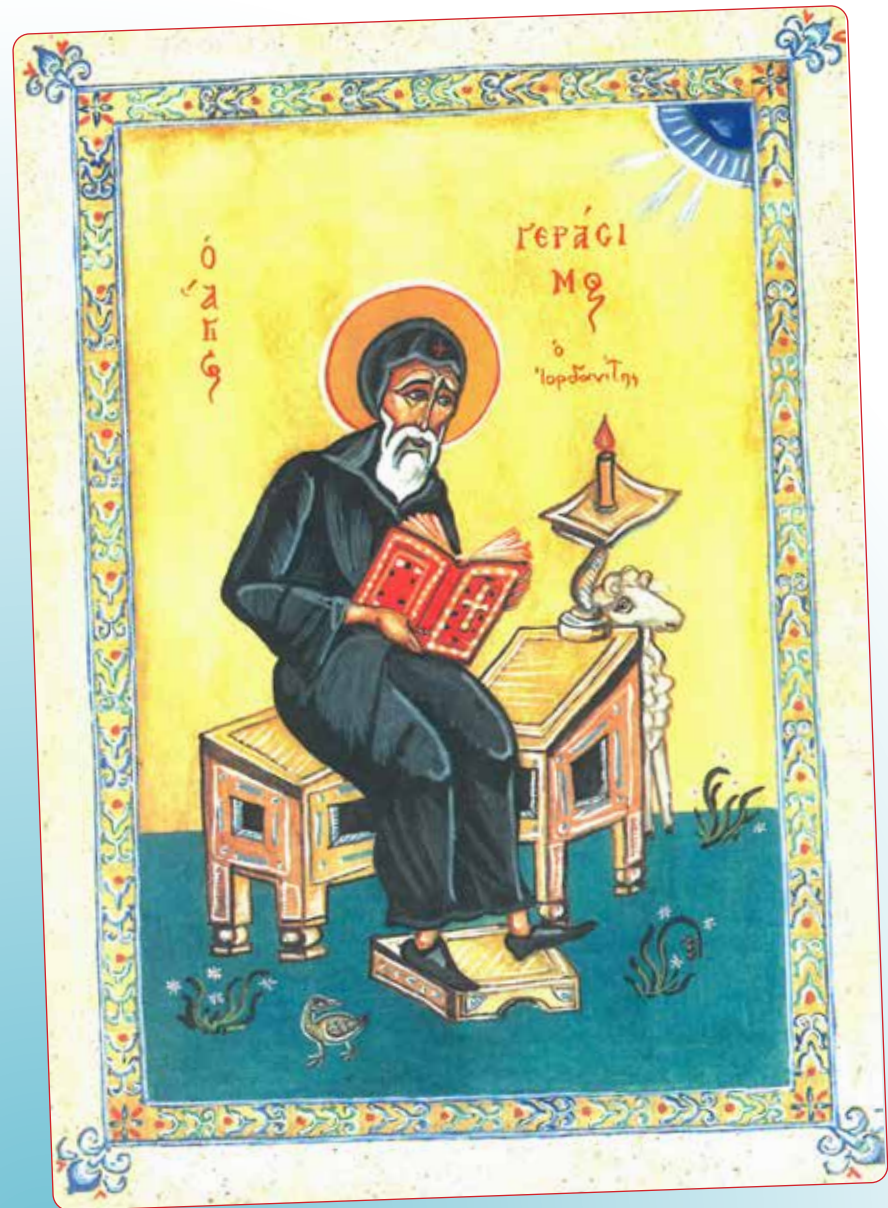
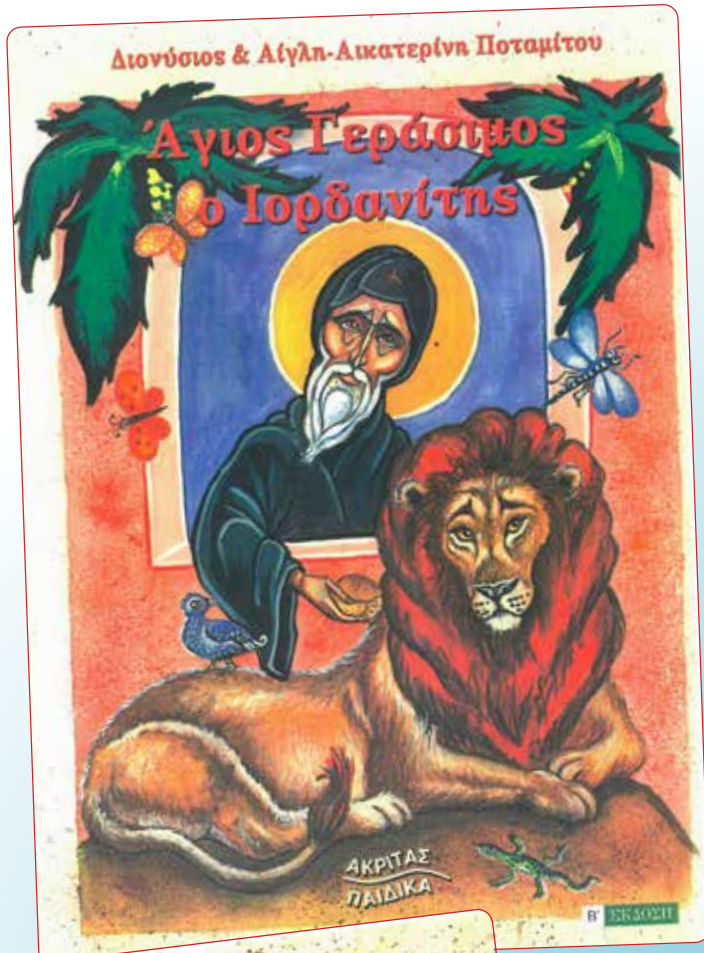
Kuid meie jaoks ei lõpe siin see kaunis lugu püha Gerassimist ja tema lõvist.

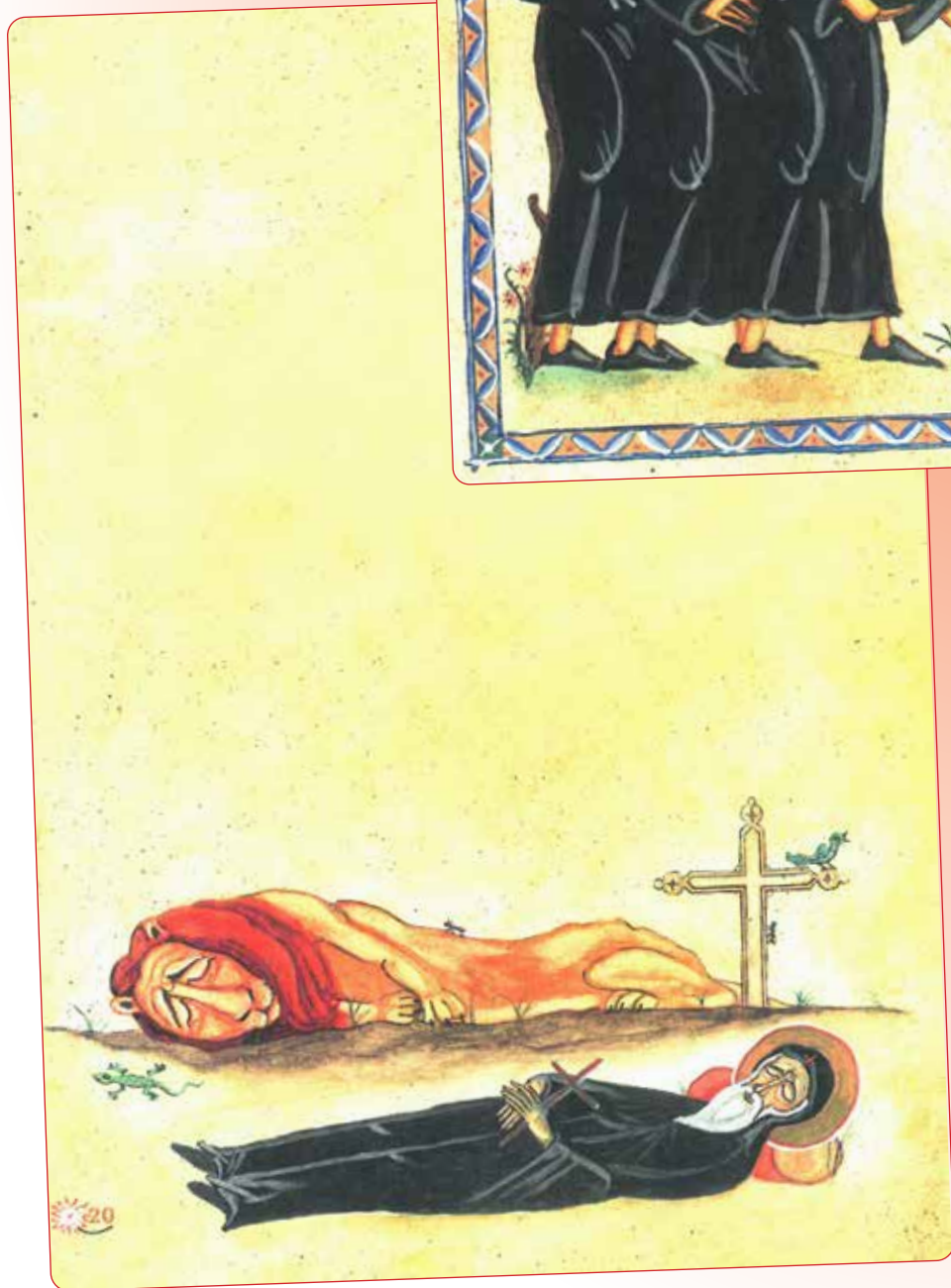
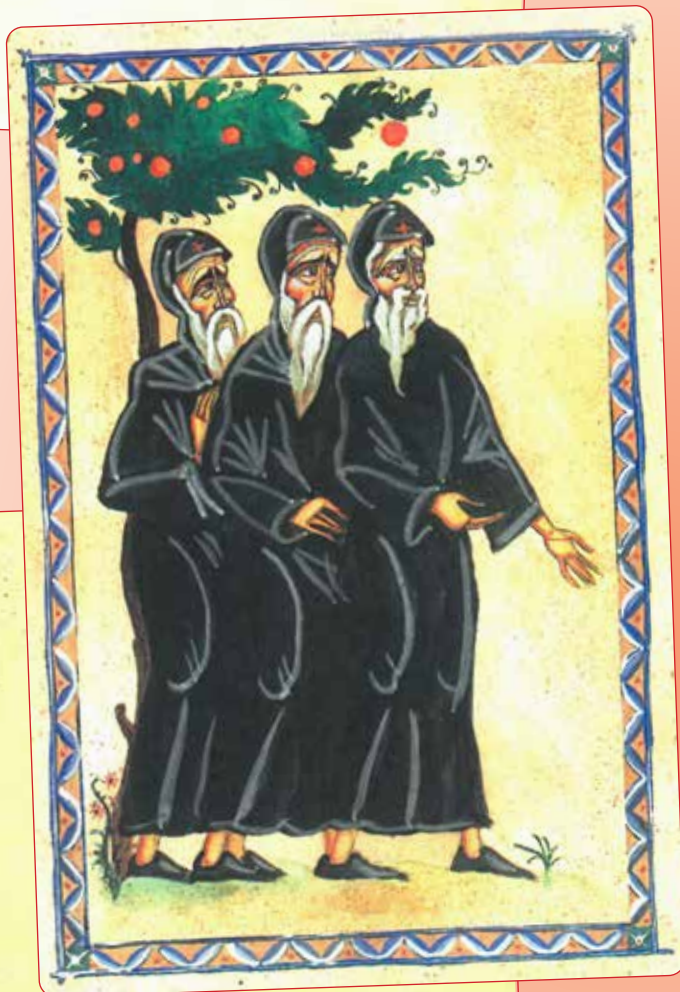
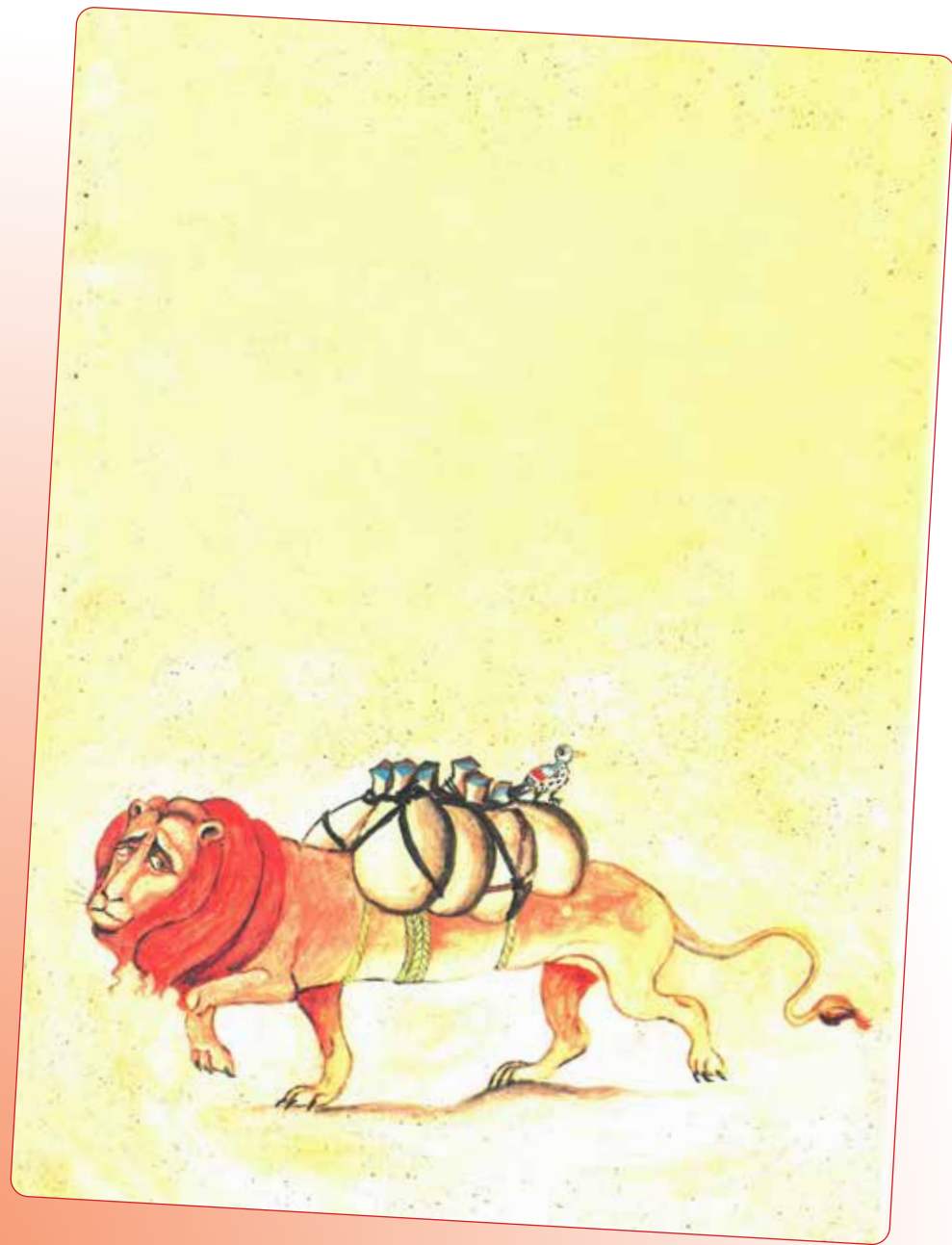
See lugu õpetab meile, et kui isegi mets- loomad võivad oma heategija vastu üles näidata niisugust tänulikkust ja kuulekust, siis kui palju enam peaksime meie, ini- mesed, lakkamatult tänama meie Issandat Jeesust Kristust, kes kingib meile oma hel- duses iga päev lugematuid ande.

Seepärast ärgem väsigem hüüdmast: „Au olgu Sulle, meie Jumal!” Ja näidakem oma heade tegudega, et me oleme paremad kui metsikud loomad.

*Tõlgitud kreeka keelest.
Teksti autorid: Dionysios ja
Aigli-Aikaterini Potamitou
Kirjastus AKRITAS (Kreeka). Raamat
on mõeldud 5–10-aastastele lastele.*

Märkus. Püha Jordani Gerassimi klooster on olemas tänapäevani. See asub Jeeriko linna lähedal, umbes kolmekümne kilo- meetri kaugusel Jeruusalemmast. Seal jät- kavad kloostri ülem (igumeen), mungad ja vabatahtlikud püha Gerassimi alustatud vaimulikku võitlust.

Святой Герасим Иорданский и его лев

Около полутора тысяч лет назад в Ликии, на территории современной Турции, жил один маленький мальчик. Несмотря на свою молодость, он каждый день молился Богу. Он был очень жизнерадостным и исполненным той радости, которую дарит Иисус, которого он любил больше всего на свете – кроме своих отца и матери.

С годами его христианская вера только углублялась. В конце концов он решил отправиться в Святую Землю – туда, где родился Иисус, где святой Иоанн Креститель крестил Его, где Он проповедовал и где Он умер на кресте и воскрес для нашего спасения.

После этого он поселился в пустыне у реки Иордан. Он основал там монастырь и продолжал вести монашескую жизнь, мало спал и питался очень скромно.

Слава о нем быстро разлетелась по всему региону. Многие люди приходили к нему с просьбами о помощи в том, чтобы научиться жить как добропорядочные христиане. Столько людей хотели остаться с ним навсегда, что было решено построить на расстоянии примерно полутора километров от реки Иордан большой монастырь, в котором они могли бы поселиться.

Святой Герасим делил свою жизнь между монахами и пустыней. Ему нравилось пребывать в одиночестве в пустыне, но каждую субботу и воскресенье он возвращался к братьям. В субботу все братство собралось, чтобы помолиться за усопших, а в воскресенье все монахи совместно отслужили Божественную литургию, в ходе которой вспоминается святое воскресение Господа и Спасителя нашего Иисуса Христа.

Остальную неделю каждый монах проводил в своей маленькой комнате – келье. Святой Герасим молился, работал, главным образом, плетя корзины для продажи на рынке, и скромно питался простой едой, съедая ровно столько, сколько было нужно. В основном его трапеза состояла из хлеба, злаков, овощей и фруктов. Он пил воду и с удовольствием ел вкусные финики, очень полезные для здоровья.

И вот еще одна важная деталь. Святой Герасим учил своих монахов не запираť дверь своих келий. Он говорил им: «Нам не надо накапливать личное имущество, которое могло бы привлечь воров. Если мы будем слишком привязаны к тому, что нам принадлежит, то потеряем внутренний покой и будем думать уже не о Христе, а исключительно о своем имуществе. Если кто-то испытывает нужду и находится в беде, пусть обращается к нам. «Лучше самому дать ему то, что у нас есть, чем позволить ему поддаться искушению украсть».

Однажды по обыкновению Герасим отправился в пустыню, чтобы помолиться. Внезапно он услышал издали мучительный стон: «Ааааа... ааааа...!» Если бы ты или я в тот момент оказались одни в пустыне, мы бы наверняка сильно испугались. Но наш святой был намного смелее. Он сразу понял, что кто-то нуждается в его помощи, и побежал на стон.

Возле кустов его ждал сюрприз. Там лежал лев, который стонал от боли. Герасим подошел к нему и спросил: «Что случилось, мой добрый друг?»

Лев протянул ему свою заднюю лапу. Она доставляла ему ужасную боль. Из раны сильно текла кровь. Герасим нежно, очень нежно погладил льва, успокоил его и осмотрел рану. Оказалось, что в лапу глубоко вонзился большой шип. Самому льву никак было его не вытащить.

Герасим крепко схватил лапу, вытащил длинную колючку, тщательно промыл рану и оторвал кусок ткани, обвязанной вокруг шеи, которую он обычно использовал для защиты от палящего солнца, чтобы сделать из нее повязку. Он перевязал рану. Боль ушла. И случилось чудо – лев стал мирным как ягненок, забыв о том, что он был диким зверем. Он ощутил такую большую радость и благодарность, что решил остаться со своим спасителем и сопровождал его повсюду, куда бы Герасим не отправлялся.

Когда наступила суббота, Герасим должен был вернуться в монастырь. Лев пошел вместе со своим благодетелем. Святой назвал льва Иорданом, потому что нашел его на берегу реки Иордан.

Они отправились в монастырь. Герасим шел впереди, а лев хромал за ним, потому что рана на лапе еще не совсем зажила. Увидев их издали, монахи сильно испугались. Но Герасим сказал им: «Не бойтесь! Он мирный как ягненок. Он больше не такой, как другие львы. Теперь он похож на тех зверей, которые жили в раю до того, как Адам ослушался Бога».

Монахи были поражены. Они никогда не видели дикого животного, которое склоняло бы голову, чтобы люди могли поглаживать его по шерсти, или ело бы хлеб из рук Герасима. Так все монашеское братство приняло Иордана в свои ряды и решила оставить его у себя.

Вы должны знать, мои маленькие друзья, что в монастыре не только молятся, но и постоянно трудятся. Там нет места лени.

Так Иордану поручили присматривать за маленьким осликом, который каждый день ходил к реке за водой. Иордан выполнял эту обязанность с большой прилежностью.

В один очень жаркий день они, как обычно, пошли за водой. Перед тем как отправиться в путь, Иордан как следует наелся и выпил довольно много воды. Когда они добрались до берега реки, он позволил ослику спокойно полакомиться свежей и сочной травой, которая росла у воды, а сам улегся отдохнуть в тени большой скалы. Добравшись до места водозабора, Иордан решил немного вздремнуть, оставив ослика на некоторое время одного. Сытый, он заснул глубоким сном. Как раз в этот момент мимо проходил караван бедуинов на верблюдах. Когда бедуины заметили оставленного без присмотра ослика, они взяли его с собой и незамедлительно продолжили свой путь.

Иордан проснулся намного позже. Какое удивление – где маленький ослик? Он осмотрелся, но ослика нигде не было. Его охватило чувство стыла и глубокая грусть. И все же он не впал в отчаяние. Теперь у него была только одна мысль: бежать к своему благодетелю, попросить у него прощения и принять наказание, которое тот ему назначит.

Еще издали святой Герасим заметил, что Иордан возвращается без ослика, и понял, что произошло. На самом деле он не хотел наказывать льва, но хотел, чтобы и Иордан, и остальные извлекли из этого урок и признали свою ошибку. Он сказал: «Раз ты вел себя так же, как и раньше, когда был обычным львом и охотился на животных, с этого момента ты будешь заменять ослика. Каждое утро тебе на спину будут класть мешки из козьей кожи, в которых носят воду и вино. «Ты будешь ходить к реке, наполнять их и приносить обратно».

Иордан чувствовал себя несчастным, но, в то же время, его сердце наполнилось тихой радостью. Он был благодарен за то, что его добрый хозяин и спаситель не назначил ему более сурового наказания и не изгнал его из монастыря.

С того дня каждое утро на спину Иордана привязывали кожаные мешки для воды. После этого он шел к реке, наполнял их водой и к вечеру приносил обратно. Это была тяжелая работа: в пустыне было жарко, а долгий путь по песку и через дюны был очень утомительным. Иордан никогда не жаловался. Так проходили недели.

Однажды, когда Иордан терпеливо ждал своей очереди, чтобы набрать воды, он заметил вдали большое облако песка. Оно приближалось. Мог ли это быть караван? Сердце забило, он помчался навстречу.

Вскоре он уже был рядом с караваном. Среди верблюдов и лошадей он заметил маленького ослика, привязанного веревкой к дромедару. Иордан не верил своим глазам – это был его ослик!

Он грозно зарычал. Проводники испугались и разбежались. Иордан подско-

чил к ослику, перегрыз веревку своими крепкими клыками и быстро увел ослика подальше от каравана.

Они добрались до монастыря на закате. Иордан шел с гордо поднятой головой, как солдат, одержавший большую победу. Все монахи бросились ему навстречу, крича от радости и хваля его за храбрый поступок. Теперь все поняли, что ослика на самом деле украли. Все закончилось хорошо, доброе имя Иордана было восстановлено. И маленький ослик заржал от радости, потому что снова нашёл дорогу к своему стойлу.

Когда праздничное веселье утихло, Иордан с удивлением заметил, что его любимого благодетеля Герасима нигде не было видно. Куда он делся? Почему не пришел в этот раз поприветствовать его, как делал всегда?

Наконец пришло время рассказать Иордану правду. Один из монахов подошел к нему и сказал:

«Бедный Иордан, твой хозяин покинул нас. В твоё отсутствие он уснул вечным сном. Господь призвал его к Себе и увел в свой небесный рай».

Иордан понял, что преподобный святой Герасим покинул этот мир. Им овладела неизмеримая скорбь. Он больше не хотел ни есть, ни пить. Он только рычал и непрерывно скулил, словно умоляя: «Отведите меня к могиле моего хозяина». Так сильно были его благодарность и любовь.

Монахи исполнили его желание. Они отвели его к могиле святого Герасима. Иордан лег на могилу и так и остался там рядом со своим любимым святым. Так завершился его земной путь.

Однако для нас эта прекрасная история о святом Герасиме и его льве на этом не заканчивается.

Она учит нас, что если даже дикие животные способны проявлять такую благодарность и послушание по отношению к своему благодетелю, то мы, люди, тем более должны неперестанно благодарить нашего Господа Иисуса Христа, Который в Своей щедрости каждый день шлет нам бесчисленные дары.

Поэтому не будем уставать восклицать:

«Слава Тебе, Боже наш!»

И давайте покажем своими добрыми делами, что мы лучше диких животных.

Переведено с греческого языка.
Авторы текста: Дионисиос и Айгли-Айкатерина Потамиту
Издательство AKRITAS (Греция)
Книга предназначена для детей в возрасте 5–10 лет.

Примечание. Монастырь святого Герасима Иорданского существует до сих пор. Он расположен недалеко от города Иерихон, примерно в тридцати километрах от Иерусалима. Там настоятель монастыря (игумен), монахи и волонтеры продолжают духовную борьбу, начатую святым Герасимом.

Tänapäeva inimese tee tõe ja armastuseni

Vestlus isa Vassilios Thermosega

Isa Vassilios Thermos on lõpetanud Ateena Ülikooli arstiteaduskonna ning omandanud doktorikraadi sama ülikooli usu-teaduskonnast. Ta on andnud loenguid Harvardi Ülikoolis ning töötanud teadurina Texase Ülikooli arstiteaduskonnas. Isa Vassilios teenib preestrina Kreekas Viotia piiskopkonnas, on pastoraalteoloogia kaasprofessor Ateena Kiriklikus Akadeemias ning töötab ka praktiseeriva psühhiaatrina, spetsialiseerudes lastele ja noorukitele. Eestis on ta pidanud loenguid EAÕK teoloogilises instituudis peamiselt õigeusu psühhoterapiast. Ta ütleb intervjuus Metropooliale, et õigeusklikena peame rajama kuldse kesktee kahe äärmuse, liberaalsuse ja konservatiivsuse vahele, et anda maailmale Kristusele ja Pühale Pärimusele ustavat tunnistust, mis säilitab nii tõe kui ka armastuse.

Isa, te olete olnud preester ja psühhoterapeut 40 aastat. Millised on teie hinnangul praeguses postmodernses maailmas vaimulikkonna ja ilmikute peamised proovikivid?

Ma arvan, et õigeusu kirik seisab silmitsi mõningate väljakutsetega, mida varem ei ole olnud. Sajandite jooksul arenes ja elas kirik traditsioonilise ühiskonna keskel. Kui saabus modernism, pidi kirik toime tulema nii inimestega, kes mõtlevad ja käituvad traditsiooniliste inimestena, kui ka inimestega, kelle mõtteviis on modernistlik. Viimastel aastakümnetel on lisandunud postmodernistlik noorus. See on kiriku ajaloos esimest korda, kui meie, õigeusklikud kristlased, peame tegelema väga erinevate inimtüüpidega. See on raske proovikivi. Samal ajal võivad ühes ja samas kodus olla inimesed, kes on rohkem traditsioonilised, ja teised, kes on mõtteviisilt modernistlikud ning räägivad mõistusest, loogikast ja inimõigustest. Samuti on meil postmodernistlik noorus, kes keskendub isiklikule kogemusele. Postmodernism esitab ka mo-

raalseid väljakutseid, sest moraal on nüüd kokkuleppeline.

Peame olema väga ettevaatlikud ja end koolitama, et tulla edukalt toime nende kolme tasandiga.

Juba enne postmodernismi ilmutumist jäime minu arvates hätta modernismis tekkinud ülesannetega toimetulekul. Paljud õigeusklikud on näiteks mõtteviisiga, nagu elaksid nad endiselt traditsioonilises ühiskonnas, kus kõik austavad kirikut. Enamik õigeusklikke ei ole harjunud elama teadmise, et me oleme ühiskonnas üks paljudest häälest.

Samuti on natsionalism olnud väga kahjulik, sest mõnede õigeusklike jaoks käib nende usuline ja kiriklik identiteet käsikäes rahvusliku identiteediga. Nad ei suuda selgitada, kuidas ja millisel viisil peavad nad end kristlasteks ja õigeusklikeks, olles kreeklased või venelased või mõne muu rahvuse esindajad.

Nendega toimetulekuks vajame esiteks sügavat teoloogia tundmist ja väga head koostööd õigeusu kirikute vahel, et võiksime üksteiselt õppida ja üksteisest kasu saada. Selle asemel oleme praegu tunnistajaks kahetsusväärsele tegelikkusele – õigeusklike ühtsuse puudumisele. See on kohutav õnnetus, mis ei võimalda meil koostööd teha.

Te mainisite, et kirik ei ole nende kahe esimese tasandi probleemidega piisavalt hästi toime tulnud. Milliseid uusi ülesandeid lisab postmodernistlik ajastu?

Postmodernism ei ole kiriku suhtes nii vaenulik, nagu oli modernism. Modernismi puhul oli küsimus mõistuses, mis pidi viima inimesed ateismi või agnostitsismini. Seetõttu kiusasid 20. sajandi ideoloogiad modernismi ajastul usku taga. Kuid postmodernism ei ole selles mõttes kuigi vaenulik. See lihtsalt muudab kõik suhteliseks. Postmodernistlik mõtteviis ütleb, et meil on vaja end hästi tunda, kogeda sisemist rahu ja saada meeldiv kogemus. Inimestel on õigus otsida seda mis tahes viisil, mida nad eelistavad.

Seega, kui mõned inimesed leiavad sise-mise rahu, meeldivad kogemused ja elu mõtte religioonis, siis olgu nii. Kuid samal ajal kohtame inimesi, kes ütlevad, et kõik on suhteline. Seetõttu on nendega pastoraalselt raske toime tulla – peame neile selgitama, miks kõik ei ole nii suhteline, miks on olemas tõe Jumala kohta ja moraal, mis lähtub tõe.

Postmodernistlik moraal on täielikult kokkuleppeline. Isegi modernism tunnistas, et olemas on teatavad moraalinormid. Modernistlikud inimesed, isegi kui nad olid ateistid või agnostikud, tunnistasid mõningaid moraalireegleid. Postmodernismis on aga arusaam, et põhimõtteid ei ole üldse olemas. Kas nad tunnistavad mingit moraalit? Jah, tunnistavad. Kuid nende jaoks

puudutab moraal üksnes nõusoleku andnud täiskasvanuid. Kui mõned täiskasvanud on milleski ühel meelel ja nad ei kahjusta kedagi teist, siis on nende arvates moraalne teha seda, mida nad soovivad. On palju noori inimesi, kellest mõni on heade kavatsustega, kuid keda on mõjutatud mõtlema postmodernistlikul viisil.

See ei tähenda, et need postmodernistliku mõtteviisiga noored oleksid kõlvatud või halvad inimesed. Ei! Mõned neist on janunevad hinged. Kuid neid on õpetatud selliselt mõtlema. See on kultuur, milles nad elavad. Kuna meie õigeusu kristlastest lapsed ja noored on meie Kiriku tulevik, peame teadma ja õppima, kuidas neile läheneda. Kuid enne neile lähenemist peame mõistma, kuidas nemad tunnevad.

Postmodernismis on levinud arusaam, et kõik on õige, kui see ei kahjusta kedagi. Isiklik vabadus on väga lai. Samas on see vastuolus kirikuga, kelle õpetus lähtub pühakirjast ja pühadest isadest ega ole nii liberaalne. Kuidas seda vastuolu lahendada?

Jah, sellele võib esitada mõningaid vastuväiteid. Mõned inimesed väljaspool kirikut ütlevad: „Näib, et te olete minevikku kinni jäänud; te olete omaenda traditsiooni orjad ega näe, et maailm muutub”. Mina ütlesin selle peale, et see, mis ei muutu, on meie usu igavene tõe. Ühelgi ajastul ega üheski paigas ei muutu tõsiasi, et Kristus on ühtaegu Jumal ja inimene. Ei muutu tõsiasi, et Jumal on üks kolmes Isikus. Ei muutu tõsiasi, et kõik inimesed on loodud saama pühadeks. Ei muutu ka see, et moraal ei ole kokkuleppeline, vaid kristlik moraal on nägemus sellest, kuidas saada Kristuse sarnaseks, Temaga üha enam sarnaneda, vähehaaval ja ka Jumala armu läbi. Need on igavesed tõesed.

See ei tähenda, et need tõesed oleksid takistuseks nende kuulutamisel tänapäeva kultuuris. Neidsamu tõesed kuulutati nii juutidele kui ka paganatele. Juudid ja paganad olid esimestel sajanditel kaks täiesti erinevat maailma. Nende vahel haigutas kuristik. Ometi võtsid inimesed mõlemast maailmast Kristuse sõnumi vastu ja said pühadeks. See tähendab ilmselgelt, et Kristuse sõnumit on võimalik tõlkida erinevatesse kontekstidesse.

Sama kehtib ka nende rahvaste kohta, kes hiljem misjonitöö kaudu evangeliseeriti. Ka tänapäeval pöörduvad inimesed õigeusku väga erisuguse taustaga keskkondadest. Seetõttu arvan, et kogemus õpetab meile, et Kristuse sõnumit ja meie kiriku teoloogilisi tõesed on võimalik tõlkida igasse „keelde”, igasse mõtteviisi ja igasse kultuuri.

Minu jaoks on tegelik takistus see, et meie, õigeusklikud, kipume klammerduma teatud ajalooliste väliste vormide ja asjaolude külge. Seda tehes ei suuda me valmistuda „tõlkimiseks”. Me ei suuda ära tunda Jumala kohalolu teistsugustes kontekstides. Me kipume toetuma harjumuse jõule, mit-

te tõe väele. Me hoiame kinni sellest, mis on meile tuttav. Me ei suuda mõelda ülemsetes mõõtmetes ega leida, kuidas tõe tuleks tõlkida. Seega on see meie probleem, mitte tõe probleem.

Niisiis räägime me põhimõtteliselt õigeusust kui elavast pärimusest, mitte surnud pärimusest.

Tõeline pärimus on alati elav. Tõeline pärimus on igavesti elav tõe ja armu järjepidevus Kirikus.

Teisalt on pärimused harjumused ning me ei tohiks neid ekslikult pidada tõeliseks pärimuseks. Selline oli ka pühade isade ja pühakute hoiak.

Mulle väga meeldis mõte, mida te oma loengus väljendasite, et mõned kristlased peavad eelmodernistlikke arusaamu ekslikult kristlikuks teoloogiaks. Kuidas peaks õigeusklik sellele reageerima, kui inimesed hakkavad teoloogiat segama ideoloogiaga?

Ma ütlesin, et traditsioonilise kristluse jäanuk on ebausk. See kuulub ka rahvausundi valdkonda. Rahvausund on küll midagi tuttavat, kuid väga kitsast. See ei suuda mahutada meie usu avarust. Arvan, et need kristlased, kes on muutnud oma usu ideoloogiaks, on võõrdunud tõelisest pärimusest. Ja kui inimene on tõelisest pärimusest võõrdunud, hakkab ta looma mitmesuguseid väikeseid pärimusi ning teeb neist ideoloogiat. See on alateadlik protsess, mis veenab neid, et nad on traditsioonilised.

Kuid tõeliselt traditsioonilised inimesed ei räägi pärimusest kuigi palju, sest nad elavad selles. Inimesed hakkavad sellest palju rääkima alles siis, kui nad on selle kaotanud, kuid nad ise ei teadvusta, et on selle kaotanud. Nii on see väga konservatiivsete õigeusklike ja fundamentalistidega. Nad räägivad väga palju pärimusest. Nad peavad end pärimuse kaitsjateks, kuid just sellepärast, et nad on pärimuse kaotanud. Meie ajalooline pärimus ei ole fundamentalistlik. Meie pühad isad ei olnud fundamentalistid. Neil oli avatud meel. Ja ma lisaksin, et nad ei olnud ei konservatiivid ega liberaalid.

Ideoloogiline kristlus ja ideoloogiline õigeusk on tänapäeval üsna tavalised, eriti rahvuslaste seas. Me peame kogu oma elu jääma jüngeriteks. Me peame end harima ja õppima tundma, mis tõe tegelikult on, sest tõe võib väga kergesti peituda inimlike tingimuste ja inimlike argumentide taha. Meie usk on müsteerium, mis ei mahu meie väikestesse mõistustesse. Seetõttu vajame erinevate õigeusklike koostööd, erinevaid mõtteviise, et sellest mosaiik kokku panna.

Mitte keegi meist ei suuda haarata kogu selle müsteeriumi katoosust. Seetõttu ei tohiks me kergesti omaks võtta mõnede vendade ja õdede lihtsaid väiteid: „See on õigeusklik ja see ei ole õigeusklik”.

Loomulikult on olemas piirid õigeusu kiriku ja selle vahel, mis ei ole õigeusu kirik. Kuid need piirid on Jumal seadnud meie jaoks. Ometi võib Tema arm kohata igati ka väljaspool kirikut ja teda muuta. Nagu näeme ka Uues Testamendis, oli inimesi, keda arm oli puudutanud, kuigi neid ei olnud veel usust õpetatud.

Mulle meeldis väga teie raamat „Psühholoogia Kiriku teenistuses”. Eriti meeldis mulle mõte „Postmodernistlike ideoloogiate, sealhulgas religioosete ideoloogiate kokkuvarisemine on jätnud tühja koha (...) eelkõige inimese psüühikasse – tühimiku, mis on võtnud eksistentsiaalse vaakumi või isegi psühhopatoloogia kuju”. Mõistan sellest, et kõige olulisem on aidata inimestel täita see tühimik Kristuse armastuse ja elava pärimusega ning et selleks on vajalikud armastus, empaatia ja vennalik mõistmine. Kas olen teie mõttest õigesti aru saanud?

Ma arvan, et meie ülesanne tänapäeval on jääda ustavaks nii tõe kui ka armastusele, neid teineteisest lahutamata. Tänapäeva maailm vajab tõelist tõe. Tõe pakkumine on kiireloomuline, sest meie ümber valitseb niivõrd suur segadus.

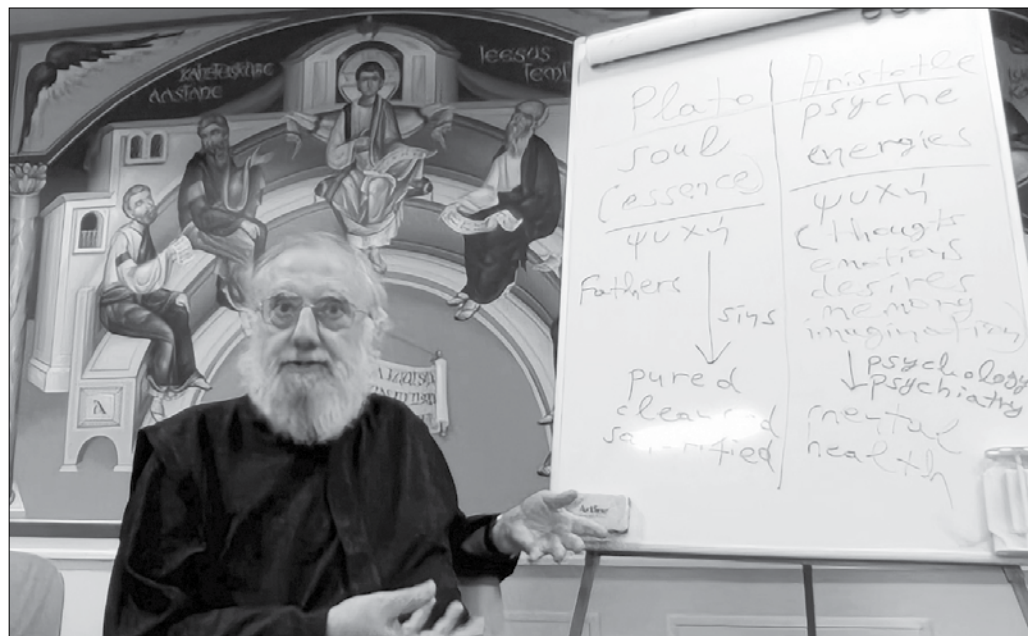
Samas tuleb tõe pakkuda armastuse ja mõistmisega, mitte üleolekutundega ega vaenulikkusega.

Tõde ja armastus ei ole lahutatavad. Nad käivad käsikäes. Näeme seda igal jumalikul liturgial, kus loeme kaks usutunnistust: ühe tõe kohta – Nikaia-Konstantinoopoli usutunnistuse – ja teise armastuse kohta – Meie Isa palve. Ma arvan, et just see ühendus on võti, kuidas läheneda kõikide aegade inimestele, kuid eriti tänapäeva inimestele.

Me peame neile ütleva: „Mina olen haige nagu sinagi”. Tuletagem meelde, et kui püha apostel Paulus ja Barnabas külastasid üht Väike-Aasia linna, arvasid sealsed paganad, et nad on muistsed jumalad. Nad tõid neile lilli ja tahtsid neid austada. Aga nemad ütlesid: „Lõpetage! Tulge mõistusele! Meiegi oleme inimesed nagu teie. Me oleme tulnud ainult selleks, et kuulutada teile elavat Jumalat.”

Samuti tasub meenutada, et kui püha apostel Paulus kõneles ateenlastele, ei maininud ta üldse Vana Testamenti, sest kõik tema kuulajad olid paganad. Ta alustas tunnustusega. Samuti tsiteeris ta üht kreeka poeti, kes kirjutas, et me oleme Jumala sugu. See on suurepärane näide, kuidas läheneda teistsuguse mõtteviisiga inimestele. Ja te ju teate, et armastus ja mõistmine sillutavad tee, mille kaudu meie sõnad ja tõe jõuavad inimese mõistusesse ja südamesse ning jäävad sinna püsima.

Isa, te mainisite oma loengus, et õigeusu pöördunute seas leidub palju väga konservatiivseid hoiakuid. Mis on selle uuskonservatiivsuse põhjused?

Isa Vassilios Thermos selgitas EAÕK teoloogilises instituudis, mil moel on seotud isade õpetuses hingeputtus ja tänapäeva vaimne tervis. Foto: Kristjan Otsmann

Mul on olnud võimalus teha uurimistööd Ameerika õigeusu kogudustes. Selle põhjal nägin selgelt, et märkimisväärne osa pöördunute muutub lõpuks konservatiivseteks õigeusklikeks. Minu arvates on seletus selles, et pöördunud, eriti endised protestandid, jagunevad põhimõtteliselt kahte tüüpi.

Esimese rühma moodustavad endised konservatiivsed protestandid. Nad soovivad jääda konservatiivseks, kuid ei leia evangeelses ega protestantlikus traditsioonis selleks sobivaid teoloogilisi vastuseid. Siis avastavad nad õigeusu kiriku rikkaliku pärandi ja ühinevad kirikuga, jäädes seejuures konservatiivseks, nagu nad soovisidki. Nad arvavad aga, et nüüd saavad nad rajada oma konservatiivsuse õigeusu teoloogiale. Nii tõlgendavad nad õigeusku.

Teise rühma moodustavad inimesed, kes tulevad liberaalsest protestantismist ning on selles pettunud ja sellest selle relativismi tõttu väsinud. Liberaalses protestantismis on usk suurel määral taandatud kompromissidele, justkui polekski olemas midagi üleloomulikku. Nad kogevad seda ning näevad samal ajal, kuidas ka neid ümbritsev ühiskond muutub üha ilmalikumaks. See on nagu postmodernismi liikuv liiv. Kui nad saavad õigeusklikuks, kalduvad nad konservatiivsuse poole, uskudes, et nii leiavad nad tõelise tõe. Nad on ekslikult samastanud konservatiivsuse tõega.

Samuti leidub mõlemas nimetatud rühmas inimesi, kes on varem elanud patust elu. Pärast pöördumist parandavad nad meelt. Nad soovivad saada konservatiivideks või isegi fundamentalistideks, et vabaneb oma patusest minevikust ja puhastada, nagu nad arvavad, oma südame-tunnistust.

Neil põhjustel muutub enamik õigeusku pöördunute Ameerikas konservatiivseks või isegi fundamentalistlikuks. On ka väike hulk neid, kes on ekslikult pidanud Venemaad ainsaks kristlikuks riigiks. Seetõttu suhtuvad nad Venemaasse poolehoiuga ja saavad selle tõttu õigeusklikuks.

See on uus pastoraalne väljakutse nii Ameerikale kui ka Euroopale, sest sama nähtus on aeglaselt hakanud levima ka Euroopas. Tulevikus näeme paljusid protestante, ateiste ja agnostikuid õigeusu Kirikuga ühinemas. Väljakutseks saab see, kuidas neid õpetada ja ette valmistada õigeusu Kiriku paremaks mõistmiseks. Õigeusu Kirik on Kirik, mis peegeldab ülalt tulevat tõe; Kirik, mis annab võimaluse pühitseda end Kristuses. Kirik ei peaks olema ei konservatiivne ega liberaalne. Meie pühadel isadel oli avatud meel, millest meil tänapäeval puudus on.

Meie, õigeusklikud, peame olema väga ettevaatlikud, et säilitada tasakaal. Ühel pool on tänapäevase maailma segadus ja rohke patt, teisel pool aga mõne õigeuskliku äge reageering sellele. Nad arvavad, et fundamentalistideks või väga konservatiivseteks või traditsionalistideks saades suudavad nad vastata teisele, ilmalikule äärmusele. See ei ole tõsi. Meie, õigeusklikud, peame rajama kuldse keskte nende kahe äärmuse vahele, et anda maailmale tunnistust, mis säilitab nii tõe kui ka armastuse. Fundamentalistlik reaktsioon sekulariseerumisele ei ole tõe ega armastus. See on agressiivne ning pakub tõe asemel ideoloogiat.

Millised on parimad viisid aidata neil inimestel mõista, mis on tegelikult tõde? Kuidas oleks võimalik aidata neil selle probleemiga toime tulla ja hakata otsima tõelist tõe, tõelist pärimust?

Nende ajend on pigem psühholoogiline. Nad tunnevad end õnnetuna, rahulolematuna ja kogevad sisemist tühjust, mistõttu soovivad leida sisemist rahu ja leevendada oma kognitiivset dissonantsi. See, et alguses on ajend psühholoogiline, ei ole halb. See on inimlik. Meil kõigil on sageli psühholoogiline ajend palvetada või kirikusse minna.

Kuid tegelik ülesanne seisneb selles, kuidas aidata neil liikuda psühholoogiliselt ajendilt vaimulikule: mõista, et Kristus on vastus nende küsimustele ja nende elu tõeline lootus. See on pastoraalne küsimus. Me peame neid aitama. Pean silmas mitte ainult preestreid, vaid ka ilmikuid, kes moodustavad koguduse. Meil on palju näiteid pöördunute kohta, kes on selle tee leidnud ning keda preester ja kogudus on selles aidanud.

Põhjus, miks ma ütlen, et see on keeruline, seisneb selles, et kui inimesed otsivad uut usku psühholoogilistel põhjustel, ei ole nad veel eriti valmis kuulma tegelikust ajendist. Pastoraalne eristusvõime peab selle ära tundma ning aitama neil vähehaaval, nii enne kui ka pärast pöördumist, seda ajendit ümber kujundada. Oleks maksimalistlik oodata, et iga Kirikuga liituja, iga pöördunu, ühineks Kirikuga üksnes seetõttu, et ta on tõe kohta kõike mõistnud ega kannu endas enam ühtegi väärarusama. See on peaaegu võimatu. Me oleme inimesed ning muutume selle teekonna käigus. Ärgem unustagem, et ka Kristuse jüngeritel oli Tema suhtes palju väärarusamu. See teekond võtab aega. Kuid me peame teadma, mis on lõppeesmärk. Me peame töötama selle eesmärgi poole püüeldes ning aitama teisi armastuse, vennaliku suhtumise ja mõistmisega.

Vestelnud preester Kristjan Otsmann

Postmodernismis on arusaam, et põhimõtteid ei ole üldse olemas.

See, mis ei muutunud, on meie usu igavene tõde. Ühelgi ajastul ega üheski paigas ei muutunud tõsiasi, et Kristus on ühtaegu Jumal ja inimene.

Me kipume toetuma harjumuse jõule, mitte Tõe väele.

Meie ajalooline Pärimus ei ole fundamentalistlik. Meie pühad isad ei olnud fundamentalistid. Neil oli avatud meel.

Tõde tuleb pakkuda armastuse ja mõistmisega, mitte üleolekutundega ega vaenulikkusega.

Tulevikus näeme paljusid protestante, ateiste ja agnostikuid Õigeusu Kirikuga ühinemas.

Meie pühadel isadel oli avatud meel, millest meil tänapäeval puudus on.

Ärgem unustagem, et ka Kristuse jüngeritel oli Tema suhtes palju väärarusamu.

Фото: Геннадий Баранов 2019

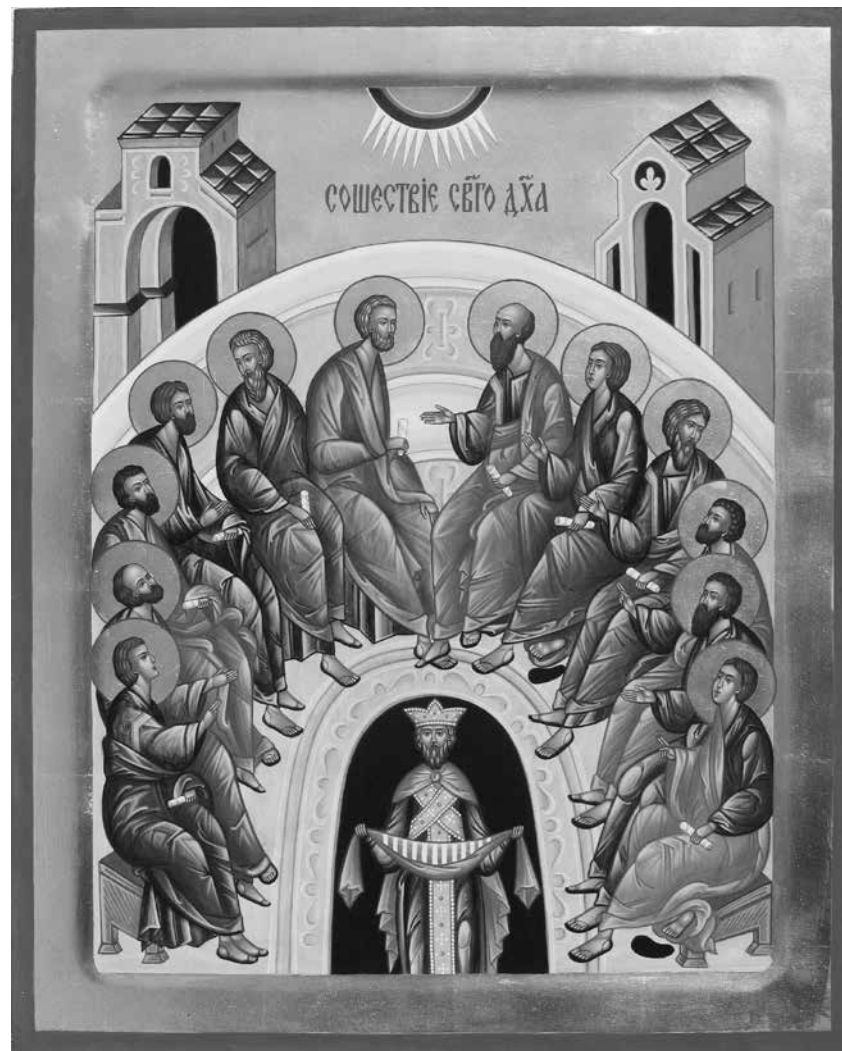
Пятидесятница (31 мая 2026)

Сравнение с водой в этом отрывке Евангелия заслуживает внимания. Оно очень хорошо вписывается в то торжественное событие, которое мы сегодня отмечаем. Представим себе на мгновение, как Христос обращается к иудеям на берегу Иордана. Упоминание о воде в провозглашении скорого пришествия Святого Духа обретает здесь свой глубокий смысл.

Что случилось бы на самом деле, если бы эта река вдруг пересохла?... Просто не осталось бы больше никаких признаков жизни. Не было бы жизни ни у людей, ни у животных, ни у растений. Точно так же давайте представим себе свою жизнь без присутствия Святого Духа... В нас больше не осталось бы Его животворной воды! И что в конце концов осталось бы от нашей сущности без той огромной свежести святости, которую каждый день дарит нам дыхание Святого Духа? Разве не об этом говорит пророк Иоиль, когда провозглашает во имя Вечного: «Я изолью Духа Моего на всякую плоть» (Иоиль 3:1). Ведь действительно, крещение является основой нашей жизни. Если мы примем это таинство, то обретём благодать Святого Духа, которая наполнит нас внутренним светом и силой, благодаря чему мы сможем разорвать узы зла, избавиться от своего эгоизма и противостоять искушениям, связанным с удовольствиями и жадной властью. Именно в этом смысле крещение позволяет нам умереть для греха и воскреснуть вместе со Христом к новой жизни. В книге «Деяния Апостолов» (2:2; 2:4) апостол и евангелист Лука описывает, как Святой Дух сошел на апостолов.

Он спустился к ним не только для того, чтобы быть рядом с ними или выступать лишь в роли советника. Напротив, действуя со всей силой и властью, Он взял их в Свою власть. Он воздвиг в них свою обитель. Он наполнил всю их сущность совершенством. С этого момента люди, следуя примеру апостолов, соединились с Божественным Утешителем, а Он полностью соединился со всеми людьми, кем бы они ни были и где бы они ни находились, даже если они сами об этом не знают: «Разве вы не знаете, что вы – храм Божий и что Дух Божий живет в вас?», – так спрашивает Павел (1 Кор. 3:16). Он действительно настолько присутствует в нас, что мы позволяем Ему овладеть нами, и Он становится нашим самым драгоценным достоянием; Он, который является нашим единственным Утешителем и нашей единственной Силой!

Но давайте ещё раз вернёмся к образу животворной воды.

Каким стал бы наш внутренний сад без этого, иными словами, без присутствия Святого Духа? Какие плоды может собрать садовник в таком саду? Как уже было сказано, без воды нет и плодов. Иначе говоря: без Святого Духа нет святости. Более того: этот непрерывный поток милости не теряется в зигзагах нашей собственной жизни, распределение животворной воды не происходит хаотично. В Святом Духе нет места хаосу. Ни одно человеческое слово не способно это описать. Единственные возможные слова отражаются на лицах святых, ибо черты их лиц – это плод действия силы и света Божественного Утешителя. Поэтому даже спустя столетия святые не теряют своего святого сияния, ибо их непрестанно охватывает и озаряет Тот, Кто вездесущ и наполняет всё – источник всякого добра и даритель жизни, Святой Дух.

Дорогие братья и сестры во Христе! Наступили дни Пятидесятницы, и мы полностью погружены в это необыкновенное событие: Святой Дух, словно могучий и бурный поток, вливается в наши сердца, чтобы наполнить их до краев и даже больше. Тот, Он, будучи Богом, обожествляет нас. Он, будучи Богом, дарует нам часть Своей жизни, хотя мы Ему не нужны. Он, будучи Богом, освящает нас, не нуждаясь в том, чтобы мы освящали Его. Он, будучи Богом, не перестает проявлять к нам Свою милость, принимая все наши

молитвы. Святой Кирилл Иерусалимский пишет: «Он, будучи Богом, приходит, чтобы спасти и исцелить нас. Он придёт к нам, чтобы наставлять, укреплять и утешать нас. Он придёт, чтобы просветить нас».

Тогда вся наша жизнь преобразится, и это станет для нас ключом к вхождению в реальность Царства. Тогда Он охватит нас с такой силой, что вместе со слезами раскаяния, текущими в наших сердцах, откроет в нас бездны великого милосердия Божьего. И когда это будет достигнуто, Он направит нас к Божественному Спасителю, чтобы мы узрели сияние Его славы, и приведет нас к великой радости Его воскресения. Действительно, я снова говорю это с полной уверенностью: ни один человеческий разум не способен это объяснить!

Начиная с Пятидесятницы Святой Дух овладел всей Церковью. Примем же Его с энтузиазмом. Скажем ему с доверием: «Небесный Царь, мы – Твоя обитель. Не оставляй нас, но верни нас через Сына к Отцу. «Спаси наши души, Ты, Который есть добро».

Аминь.

**+Стефан,
Митрополит Таллиннский
и всея Эстонии**

Дорогие братья и сестры во Христе!

Этот благословенный день заканчивается время пребывания воскресшего Христа среди нас. Начинается действие Святого Духа.

Святой Григорий Назианзин пишет: «Святой Дух всегда существовал и существует до сих пор; у Него нет ни начала, ни конца. Его всегда почитают наряду с Отцом и Сыном и признают единым с ними. Через Него познают Отца и почитают Сына, и только через них познают и Самого Его; вместе с ними Он составляет единое целое, которому служат и которому поклоняются; единую силу, совершенство и святость» (41-я проповедь).

Святой Дух не просто участвует в нашей жизни – Он живет вместе с нами. Святой Серафим Саровский говорит: «Поэтому единственная цель нашей жизни – принять Святого Духа, заново открыть Его для себя и вернуть Ему Его истинное место в нашей жизни как Господу и Царю. «Это требует от нас настоящей аскезы». По словам отца Бориса Бобринского, моего благословенного учителя, нам не нравится об этом говорить, потому что мы часто представляем христианскую жизнь или православие чем-то лёгким, радостным, вечной Пасхой, забывая, что за этим стоят аскетические усилия святых, праведников, мучеников и каждого христианина.

В одном из стихиров Пятидесятницы мы поём, что Святой Дух преподносит все дары благодати. Именно в этом духе евангелист Иоанн напоминает нам следующие слова Христа: «Кто верит в Меня, как говорит Писание, из того потекут реки воды живой» (Ин. 7:38). Эти слова звучат в день Пятидесятницы с необычайной силой. Как уточняет святой Иоанн в своём Евангелии, речь здесь действительно идёт о Святом Духе, когда он пишет: «Он (Господь) сказал о Духе, которого должны были получить верующие в Него (Ин. 7:39)».

Святая Мария Магдалина, мироносица

Протоиерей Матфей Палли

В разгар лета в нашем церковном календаре значится один из самых прекрасных и важных праздников: память святой равноапостольной Марии Магдалины. Вряд ли найдётся какая-либо святая, которая была бы столь же значимой и почитаемой, как она — за исключением, конечно, другой Марии, Пресвятой Богородицы, чья роль в нашей истории спасения и почитание, которое ей оказывается, являются чем-то совершенно исключительным и несравненным.

Давайте сначала рассмотрим биографию этой великой святой, а затем — некоторые более специфические вопросы, связанные также с существующими в отношении неё заблуждениями.

Мария (в арамейском варианте — Мириам) была родом из города Магдала (на иврите — Мигдал, что означает «башня»). Во времена публичной деятельности нашего Господа Иисуса Христа Мария Магдалина пришла к Нему и попросила исцеления. В Библии часто упоминается о совершенстве, целостности, и в этом случае это может означать полное духовное исцеление. После этого Мария стала преданной последовательницей Иисуса, одной из женщин-учениц, которая сопровождала Его и заботилась о Нем и других учениках. Он сопровождал Учителя вплоть до Его распятия. Вместе с Богородицей и другими женщинами она также стояла у креста и смотрела, куда погребали тело Господне.

Евангелия немного расходятся в том, как женщины, принешие благовония, в числе которых была Мария Магдалина, обнаружили пустую гробницу. Матфей и Марк упоминают Марию Магдалину среди других; Лука говорит в общем о женщинах, которые пошли к гробу Христа с благовониями; Иоанн же рассказывает о том, что Мария Магдалина пошла ранним утром (по-видимому, одна) к гробу и позже встретила Воскресшего. Традиционные жития святых и другие повествования, согласующие описания из различных Евангелий, объединяют эти истории таким образом, что Мария

Магдалина пришла к гробнице первой и обнаружила, что гробница пуста. Затем он рассказал об этом ученикам, из числа которых Петр и Иоанн пошли посмотреть на гробницу. Позже Мария Магдалина встретила ангелов в гробнице, а снаружи, возле могилы, — самого Иисуса. Еще позже Мария Магдалина вместе с другими женщинами снова пришла к гробнице и впоследствии вновь стала свидетельницей Воскресшего.

Не отрицая человеческого и даже благочестивого стремления к подобному согласованию, следует, тем не менее, отметить, что различия в свидетельствах различных Евангелий не умаляют, а, напротив, повышают их достоверность. К тому же это Слово Божье, которое, возможно, изложено немного по-разному, но в целом необходимо для нашего пробуждения, обновления и спасения. Пусть же различные свидетельства о воскресении и многих других событиях, описанных в Евангелии, и о земной жизни нашего Господа останутся разными способами, которыми нам изложена одна и та же истина, и которые, тем не менее, составляют единое целое, такое целое, которое не всегда может полностью вписаться в рамки нашего обычного опыта и разума.

Со святой Марией Магдалиной связано ещё больше загадок. Что означают слова: «Не прикасайся ко мне?», которые Иисус сказал ей после воскресения (Ин. 20:17)? Почему в тот момент нельзя было прикоснуться к Нему, хотя Он ведь воскрес во плоти? Тем более что святой Иоанн всего через десять стихов рассказывает, что Христос лично призвал апостола Фому прикоснуться к Его ранам? И что Матфей рассказывает, что Мария Магдалина вместе с другими женщинами, принешими благовония, поклонились Господу и прикоснулись к Его ногам, и не упоминает, что Он как-то запрещал им это делать. Также последующие слова Иисуса о том, что Он ещё не ушёл к Отцу, могут вызвать удивление, ведь обычно мы считаем, что это произошло на 40-й день после Его вознесения на небо.

В этом вопросе нет единого мнения даже среди отцов Церкви и более поздних толкователей. Святой Иоанн Златоуст объясняет, что слова Иисуса означают: Его воскресшее тело уже прославилось, и к нему следует относиться с ещё большим благоговением, чем раньше. Святой Кирилл Александрийский считает, что Мария Магдалина, которая ещё не обрела очищающую благодать Святого Духа, не была достойна прикоснуться к телу Господа. Златоуст также добавляет, что Христос хотел таким образом направить сознание Марии Магдалины к более высокому познанию.

Здесь следует подчеркнуть, что греческое слово *haptomai*, которое использует Христос, означает не только прикосновение, но и захват, удержание. Кроме того, использованная форма времени/аспекта указывает скорее на

продолжительное действие. Иными словами, это можно толковать так: «Не держи меня, отпусти, сейчас это не нужно, а нужно, чтобы ты пошла и возвестила благую весть апостолам». Таким образом можно говорить не о прикосновении вообще, а о том, что, вероятно, Мария Магдалина из радости долго держалась за ноги Господа, но у Христа для неё было другое задание. Что же касается возвращения к Отцу, то современные толкователи Библии отмечают, что у разных евангелистов на этот счет существуют разные точки зрения. На самом деле в Священном Писании о вознесении на сороковой день упоминается только в Книге Деяний Апостолов, написанной Лукой. Возможно, вознесение Христа состояло из нескольких этапов, первый из которых в тот момент ещё не произошёл.

В заключение можно сказать, что и это до самого конца останется тайной, которую мы с нашим ограниченным разумом просто не в силах понять. Слова Священного Писания остаются скорее тем, во что следует верить с благоговейным уважением, не пытаясь до конца всё объяснить.

В любом случае, святая Мария была первой свидетельницей и провозгласительницей Воскресения Господня, или, по крайней мере, одной из первых. Согласно житию, она жила вместе с Богородицей и апостолами в постоянной молитве и была свидетелем того, как учение христианства распространялось, начиная с Иерусалима. Она сама со святым рвением проповедовала Слово Божье во многих странах. Старое церковное предание говорит о том, что она побывала в Риме, попала на аудиенцию к императору Тиберию и подарила ему красное яйцо, приветствуя его словами: «Христос воскрес!» После этого она рассказала императору о смерти Господа и добавила, что Понтий Пилат несправедливо приговорил Иисуса к смерти.

В старину у евреев, особенно у бедных, существовал обычай дарить яйца своим знакомым, друзьям и благодетелям на день рождения и Новый год в знак радости и уважения от тех, у кого не было возможности преподнести более ценный подарок. После Марии Магдалины среди христиан вошло в обычай дарить друг другу раскрашенные яйца в память о воскресении Христа.

Из Рима Мария Магдалина отправилась в Эфес, где помогала святому евангелисту Иоанну в проповеди Евангелия. Западные источники утверждают, что она проповедовала веру и на территории современной Южной Франции, но это, безусловно, лишь средневековая легенда.

А теперь о некоторых заблуждениях, связанных со святой Магдалиной. В западной церкви долгое время господствовало представление о том, что Мария Магдалина была той самой сестрой Лазаря и Марфы, грешной женщиной, которая помазала ноги Иисуса.

Впервые это утверждение было высказано в качестве твердого мнения в IV веке святым Григорием Двоесловом (Григорием Великим), епископом Рима, а авторитет его самого и его кафедры придавал этому утверждению дополнительный вес. Таким образом, эта точка зрения долго оставалась господствующей в римско-католической и других западных церквях. Лишь после Второго Ватиканского собора это отождествление было официально отвергнуто. Неудивительно, что многие западные художники изображали её в сентиментальном, даже эротическом ключе.

Сам по себе тот факт, что Мария Магдалина когда-то была распутницей, никоим образом не умаляет её значения как ученицы Христа и святой, ведь отказ от греха — это один из важнейших шагов на нашем духовном пути. Например, тезку этой святой, египетскую благочестивую Марию, почитают именно за покаяние и последующую духовную борьбу. Что касается святой Марии Магдалины, как уже упоминалось выше, можно предположить, что те семь злых духов, которых наш Господь изгнал из неё, символизируют какие-то пороки. Однако, согласно Евангелиям и, по крайней мере, традиции Восточной Церкви, Мария Магдалина вовсе не та самая женщина, которая помазала ноги Иисуса и вытерла их своими волосами.

О святой Магдалине существует ещё множество мнений, порождённых человеческим воображением. Согласно так называемым апокрифическим, неаутентичным Евангелиям и другим гностическим текстам, составленным в II–IV веках, Мария Магдалина получила от Христа некие тайные знания и была посвящена в более глубокие или иного рода сокровища мудрости, чем ученики-мужчины. Современные феминистские мыслители развили все это дальше, превратив Магдалину в истинную носительницу духовности и свободы, оттесненную на второй план «шовинистическими» апостолами. Никаких реальных доказательств всего этого нет, да и роль рассматриваемой святой была неверно истолкована. Да, ни Мария Магдалина, ни какая-либо другая женщина-ученица не получили дара совершать причастие или прощать грехи, однако у них была своя весьма важная роль в проповеди Евангелия и свидетельстве о Христе. Здесь уместно напомнить, что церковная традиция называет Магдалину равноапостольной: таким титулом удостоены, например, мученица Текла, императрица Елена и многие другие святые женщины. Если переводить буквально, этот термин (греч. *isapostolos*) на самом деле означает равной апостолам. Равная — значит, ни в коем случае не второстепенная и не незначительная. Однако дары Божьи, данные ей, отличаются от даров другим апостолам и свидетельствуют о личном призвании, которое даруется каждому христианину, причём, разумеется, в более яркой мере тем, кто ближе к Христу.

Путь современного человека к истине и любви

Беседа с отцом Василиосом Термосом

Отец Василиос Термос окончил медицинский факультет Афинского университета и получил докторскую степень на теологическом факультете того же университета. Он читал лекции в Гарвардском университете и работал научным сотрудником на медицинском факультете Техасского университета. Его отец Василиос служит священником в епархии Виотия в Греции, является доцентом кафедры пасторской теологии в Афинской духовной академии, а также работает практикующим психиатром, специализируясь на лечении детей и подростков. В Эстонии он читал лекции в Теологическом институте ЭАПЦ, в основном по православной психотерапии. В интервью изданию Metropoolia он говорит, что, будучи православными, мы должны найти золотую середину между этими двумя крайностями — либерализмом и консерватизмом, — чтобы дать миру верное свидетельство о Христе и Святом Предании, которое сохраняет как истину, так и любовь.

Отец, вы являетесь священником и психотерапевтом уже 40 лет. Каковы, по вашему мнению, основные испытания, с которыми сталкиваются духовенство и миряне в современном постмодернистском мире?

Я полагаю, что Православная Церковь сталкивается с некоторыми вызовами, которых раньше не было. На протяжении веков Церковь развивалась и существовала в среде традиционного общества. С наступлением модернизма Церковь была вынуждена иметь дело как с людьми, которые мыслят и ведут традиционно, так и с людьми, чье мышление носит модернистский характер. В последние десятилетия появилось поколение постмодернистов. В истории Церкви это первый случай, когда нам, православным христианам, приходится иметь дело с самыми разными типами людей. Это сложная проблема. С другой стороны, в одной и той же семье могут быть люди, придерживающиеся более традиционных взглядов, и другие, чье мышление носит модернистский характер и которые говорят о здравом смысле, логике и правах человека. Кроме того, у нас есть поколение постмодернистов, которое уделяет особое внимание личному опыту. Постмодернизм ставит перед нами задачи и в области морали, поскольку мораль теперь носит условный характер.

Мы должны проявлять особую осторожность и повышать свою квалификацию, чтобы успешно справляться с этими тремя уровнями.

На мой взгляд, ещё до появления постмодернизма мы столкнулись с труд-

ностями в решении задач, возникших в рамках модернизма. Многие православные, например, мыслят так, будто они по-прежнему живут в традиционном обществе, где все уважают Церковь. Большинство православных не привыкли жить с осознанием того, что мы — лишь один из многих голосов в обществе.

Кроме того, национализм оказался весьма пагубным, поскольку для некоторых православных их религиозная и церковная идентичность неразрывно связана с национальной идентичностью. Они не могут объяснить, как и в каком смысле они считают себя христианами и православными, будучи греками, русскими или представителями какой-либо другой национальности.

Чтобы справиться с ними, нам, во-первых, необходимо глубокое знание теологии и очень тесное сотрудничество между православными Церквями, чтобы мы могли учиться друг у друга и быть друг для друга полезными. Вместо этого мы сейчас являемся свидетелями прискорбной реальности — отсутствия единства православных. Это ужасная беда, из-за которой мы не можем сотрудничать.

Вы упомянули, что Церковь не справилась достаточно хорошо с этими двумя проблемами первого уровня. Какие новые задачи ставит эпоха постмодернизма?

Постмодернизм не столь враждебен по отношению к Церкви, как был модернизм. В случае с модернизмом речь шла о разуме, который должен был привести людей к атеизму или агностицизму. Поэтому в эпоху модернизма идеологии XX века преследовали веру. Но постмодернизм в этом смысле не является особенно враждебным. Он просто делает всё относительным. Постмодернистский подход гласит, что нам нужно чувствовать себя хорошо, обрести внутренний покой и получить приятные впечатления. Люди имеют право искать их любым способом, который им больше нравится.

А значит, если некоторые люди находят в религии внутренний покой, приятные

переживания и смысл жизни, то пусть так и будет. Но в то же время мы встречаем людей, которые говорят, что всё относительно. Поэтому с ними сложно работать в пастырском плане — мы должны объяснять им, почему не всё так относительно, почему существует истина о Боге и мораль, основанная на этой истине.

Постмодернистская мораль совершенно условна. Даже модернизм признает существование определенных моральных норм. Представители модернизма, даже если они были атеистами или агностиками, признавали некоторые моральные правила. В постмодернизме же существует представление о том, что принципы вообще не существуют. Признают ли они какую-либо мораль? Да, признают. Однако для них вопрос морали касается исключительно взрослых, давших на это согласие. Если некоторые взрослые пришли к единому мнению по какому-либо вопросу и не причиняют вреда другим, то, по их мнению, поступать так, как они хотят, — это морально. Есть много молодых людей, среди которых присутствуют и те, кто руководствуется благими намерениями, но на которых оказало влияние постмодернистское мышление.

Это не означает, что такие молодые люди с постмодернистским образом мышления — недостойные или плохие люди. Нет! Некоторые из них — жаждущие души. Но их научили так думать. Это культура, в которой они живут. Поскольку наши дети и молодежь, являющиеся православными христианами, — это будущее нашей Церкви, мы должны знать и учиться тому, как с ними общаться. Однако прежде чем подойти к ним, мы должны понять, что они чувствуют.

В постмодернизме распространено представление, что всё допустимо, если это никому не причиняет вреда. Пределы личной свободы очень широки. В то же время это противоречит позиции Церкви, учение которой основано на Священном Писании и учениях святых отцов и не является столь либеральным. Как разрешить

это противоречие?

Да, здесь можно выдвинуть некоторые возражения. Некоторые люди, не принадлежащие к Церкви, говорят: «Похоже, вы застряли в прошлом; вы — рабы собственных традиций и не видите, что мир меняется». Я бы ответил на это так: то, что не меняется, является вечной истиной нашей веры. Ни в какую эпоху и ни в каком месте не изменится тот факт, что Христос является одновременно Богом и человеком. Не изменится тот факт, что Бог един в трёх Лицах. Не изменится и факт, что все люди созданы для того, чтобы стать святыми. Не изменится и то, что мораль не является условной, а христианская мораль — это видение того, как стать подобным Христу, всё больше уподобляться Ему, шаг за шагом и через Божью благодать. Это вечные истины.

Это не означает, что эти истины являются препятствием для их провозглашения в современной культуре. Эти самые истины были провозглашены как евреям, так и язычникам. В первые века евреи и язычники представляли собой два совершенно разных мира. Между ними пролегла пропасть. Тем не менее, люди из обоих миров приняли послание Христа и стали святыми. Это, очевидно, означает, что послание Христа можно интерпретировать в различных контекстах.

То же самое относится и к тем народам, которые позже были евангелизированы в ходе миссионерской деятельности. И сегодня к православию обращаются люди из самых разных слоев общества. Поэтому я считаю, что опыт учит нас тому, что послание Христа и богословские истины нашей Церкви можно перевести на любой «язык», в любой образ мышления и в любую культуру.

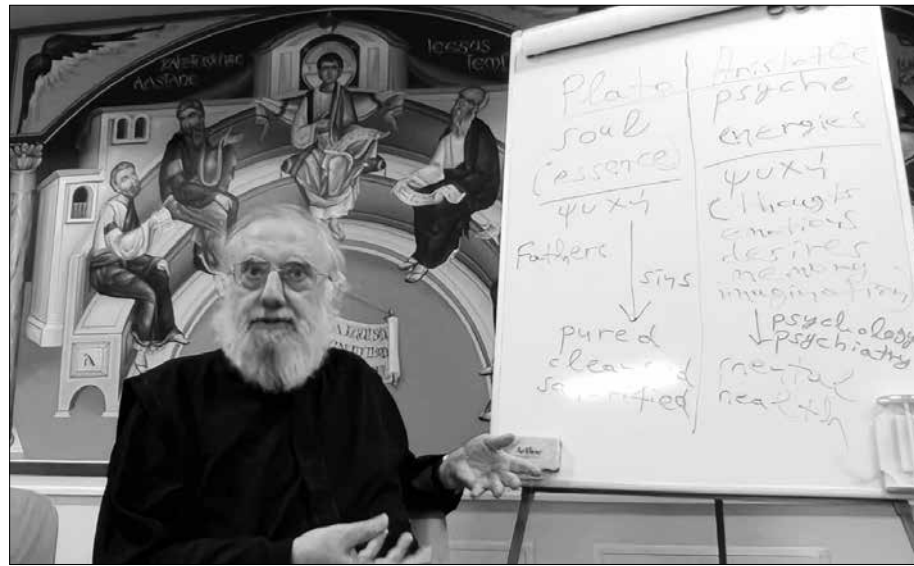
Для меня настоящим препятствием является то, что мы, православные, склонны цепляться за определённые исторические внешние формы и обстоятельства. Поступая таким образом, мы не сможем подготовиться к этому «переводу». Мы не способны распознать Божье присутствие в иных контекстах. Мы склонны полагаться на силу привычки, а не на силу Истины. Мы держимся за то, что нам знакомо. Мы не способны мыслить в глобальных масштабах и не можем понять, как следует толковать Истину. Таким образом, это наша проблема, а не проблема Истины.

Итак, мы, по сути, говорим о православии как о живом Наследии, а не о мёртвом.

Настоящее Предание всегда живое. Истинное Предание — это вечно живая преемственность истины и благодати в Церкви.

С другой стороны, традиции — это привычки, и мы не должны ошибочно считать их подлинным Преданием. Такова была также позиция святых отцов и святых.

Мне очень понравилась мысль, которую вы высказали в своей лекции, о

Подпись под фото: Отец Василиос Термос рассказал в Теологическом институте ЭАПЦ о том, как в учении Отцов Церкви взаимосвязаны чистота души и современное психическое здоровье. Фото: Кристиан Отсманн

том, что некоторые христиане ошибочно считают домодернистские представления христианской теологией. Как православный христианин должен реагировать на то, что люди начинают смешивать теологию с идеологией?

Я бы сказал, что суеверие – это пережиток традиционного христианства. Это также относится к сфере народных верований. Народные верования – это, конечно, что-то знакомое, но очень ограниченное. Они не способны вместить всю широту нашей веры. Я считаю, что те христиане, которые превратили свою веру в идеологию, отделились от истинного Предания. И когда человек отдаляется от подлинного Предания, он начинает создавать всевозможные мелкие «Предания» и превращает их в идеологию. Это подсознательный процесс, который убеждает их в том, что они придерживаются традиций.

Однако по-настоящему традиционные люди не говорят о традициях слишком много, потому что они живут в них. Люди начинают много об этом говорить только тогда, когда они это утратили, но сами не осознают, что утратили это. Так обстоит дело с очень консервативными православными и фундаменталистами. Они очень много говорят о Наследии. Они считают себя защитниками Предания, но именно потому, что утратили это Предание. Наше историческое Предание не носит фундаменталистского характера. Наши святые отцы не были фундаменталистами. Их души были открытыми. И я бы добавил, что они не были ни консерваторами, ни либералами.

Идеологическое христианство и идеологическое православие в наши дни довольно распространены, особенно среди националистов. Мы должны оставаться учениками на протяжении всей нашей жизни. Мы должны образовываться и учиться понимать, что такое Истина на самом деле, ведь Истина может очень легко скрываться за человеческими условиями и человеческими аргументами. Наша вера – это таинство, которое не укладывается в наши скромные умы. Поэтому нам необходимо сотрудничество православных разных конфессий, различные точки зрения, чтобы сложить из них мозаику.

Никто из нас не способен постичь всю полноту этой тайны. Поэтому нам не следует легко принимать на веру простые утверждения некоторых братьев и сестёр: «Это православный, а это – нет».

Разумеется, существуют границы между Православной Церковью и тем, что не является Православной Церковью. Но эти границы Господь установил для нас. Тем не менее, Его любовь может коснуться каждого человека даже вне Церкви, и изменить его. Как мы видим и в Новом Завете, были люди, которых коснулась благодать, хотя они ещё не были обучены вере.

Мне очень понравилась ваша книга «Психология на службе Церкви». Особенно мне понравилась следующая мысль: «Крах постмодернистских идеологий, в том числе религиозных, оставил пустоту (...) прежде всего, в психике человека – пустоту, которая приняла форму экзистенциального вакуума или даже психопатологии». Я понимаю, что самое главное – помочь людям заполнить эту пустоту любовью Христа и живым Преданием, и что для этого необходимы любовь, сочувствие и братское понимание. Верно ли я понимаю вашу мысль?

Я считаю, что наша задача сегодня – оставаться верными как истине, так и любви, не отделяя их друг от друга. Современный мир нуждается в настоящей истине. Распространение истины является неотложной задачей, поскольку вокруг нас царит такая большая неразбериха.

В то же время, истину нужно доносить с любовью и пониманием, а не с высокомерием или враждебностью.

Истина и любовь неразделимы. Они идут рука об руку. Мы видим это на каждой божественной литургии, где мы читаем два вероисповедания: одно – об истине – Никейско-Константинопольский символ веры, а другое – о любви – молитву «Отче наш». Я думаю, что именно эта связь является ключом к тому, как найти подход к людям во все времена, но особенно к современным людям.

Мы должны сказать им: «Я болен, как и ты». Напомним, что когда святой апостол Павел и Варнава посетили один из городов Малой Азии, местные язычники принесли им цветы и хотели выразить им свое уважение. Но те сказали: «Прекратите! Опомнитесь! Мы такие же люди, как и вы. «Мы пришли сюда только для того, чтобы проповедовать вам живого Бога».

Также стоит напомнить, что когда святой апостол Павел обращался к афинянам, он вообще не упоминал Ветхий Завет, поскольку все его слушатели были язычниками. Он начал с благодарности. Кроме того, он процитировал одного греческого поэта, который писал, что мы – потомки Бога. Это отличный пример того, как следует общаться с людьми, имеющими другой образ мышления. И вы же знаете, что любовь и понимание прокладывают путь, по которому наши слова и истина доходят до разума и сердца человека и остаются там навсегда.

Отец, вы упомянули в своей лекции, что среди обратившихся в православие встречается много людей с весьма консервативными взглядами. В чём заключаются причины этого неоконсерватизма?

Мне довелось проводить исследования в православных приходах Америки. Исходя из этого, я ясно увидел, что значительная часть обратившихся в конечном итоге становится консервативными

православными. На мой взгляд, объяснение заключается в том, что обратившиеся, особенно бывшие протестанты, в основном делятся на две группы.

Первую группу составляют бывшие консервативные протестанты. Они хотят оставаться консерваторами, но не находят подходящих теологических ответов ни в евангелической, ни в протестантской традиции. Тогда они открывают для себя богатое Предание Православной Церкви и присоединяются к ней, оставаясь при этом консервативными, как они и хотели. Однако они полагают, что теперь смогут обогатить свою консервативность православной теологией. Так они трактуют православную веру.

Вторую группу составляют люди, которые пришли из лагеря либерального протестантизма, но разочаровались в нём и устали от него из-за его релятивизма. В либеральном протестантизме вера в значительной степени сведена к компромиссам, словно ничего сверхъестественного и не существует. Они испытывают это и в то же время видят, как общество, окружающее их, становится всё более светским. Это как зыбучий песок постмодернизма. Став православными, они склоняются к консерватизму, поскольку верят, что именно так они обретут настоящую истину. Они ошибочно отождествили консерватизм с истиной.

Кроме того, в обеих упомянутых группах есть люди, которые раньше вели греховную жизнь. После обращения они меняют свое отношение. Они хотят стать консерваторами или даже фундаменталистами, чтобы избавиться от своего греховного прошлого и, как они полагают, очистить свою совесть.

По этим причинам большинство обратившихся в православие в Америке становятся консерваторами или даже фундаменталистами. Есть также небольшая группа людей, которые ошибочно считали Россию единственной христианской страной. Поэтому они с симпатией относятся к России и благодаря этому становятся православными.

Это новый пастырский вызов как для Америки, так и для Европы, поскольку то же явление постепенно начало распространяться и в Европе. В будущем мы увидим, как многие протестанты, атеисты и агностики присоединятся к Православной Церкви. Задача заключается в том, как обучить их и подготовить к лучшему пониманию Православной Церкви. Православная Церковь – это Церковь, отражающая Истину, исходящую свыше; Церковь, дающая возможность освятиться во Христе. Церковь не должна быть здесь ни консервативной, ни либеральной. У наших святых отцов был открытый ум, которого нам сегодня не хватает.

Мы, православные, должны проявлять особую осторожность, чтобы сохра-

нить баланс. С одной стороны – хаос и многочисленные грехи современного мира, с другой – резкая реакция некоторых православных на это. Они полагают, что, став фундаменталистами, крайними консерваторами или традиционалистами, они смогут противостоять другой, светской крайности. Это не так. Мы, православные, должны найти золотую середину между этими двумя крайностями, чтобы дать миру свидетельство, которое сохраняет и истину, и любовь. Фундаменталистская реакция на секуляризацию – это не истина и не любовь. Это агрессия, предлагающая идеологию вместо истины.

Каковы наилучшие способы помочь этим людям понять, в чём на самом деле заключается истина? Как можно было бы помочь им справиться с этой проблемой и начать поиск настоящей истины, истинного Предания?

Их мотив носит, скорее, психологический характер. Они чувствуют себя несчастными, неудовлетворёнными и испытывают внутреннюю пустоту, поэтому стремятся обрести внутренний покой и смягчить свой когнитивный диссонанс. То, что вначале мотив носит психологический характер, – неплохо. Это человечно. У всех нас часто возникает психологическое побуждение помолиться или пойти в Церковь.

Однако на самом деле задача состоит в том, чтобы помочь им перейти от психологического мотива к духовному: понять, что Христос – это ответ на их вопросы и истинная надежда их жизни. Это вопрос пастырского характера. Мы должны им помочь. Я имею в виду не только священников, но и мирян, составляющих приход. У нас есть много примеров обратившихся, которые нашли этот путь и которым помогли в этом священник и прихожане.

Причина, по которой я говорю, что это сложно, заключается в том, что когда люди ищут новую веру по психологическим причинам, они ещё не совсем готовы услышать о подлинной мотивации. Пастырская проникательность должна распознать это и помочь им постепенно, как до, так и после обращения, преобразовать этот мотив. Было бы чрезмерно ожидать, что каждый, кто присоединяется к Церкви, каждый обратившийся, делает это исключительно потому, что он полностью постиг истину и больше не питает никаких заблуждений. Это почти невозможно. Мы – люди, и на этом пути мы меняемся. Не будем забывать, что даже у учеников Христа было много заблуждений по поводу Него. Этот путь требует времени. Однако мы должны понимать, в чём заключается конечная цель. Мы должны стремиться к этой цели и помогать им, проявляя любовь, братское отношение и понимание.

*Беседовал священник
Кристьян Отсманн*

Радость во Христе

Г: Радость является неотъемлемой частью жизни христианина, не так ли? Если человек верит во Христа, то разве он не всегда радуется?

Мать Гавриилия: Это действительно так. Потому что Христос сказал: «...мир мой даю вам. Не так, как мир дает, Я даю вам...» (Ин. 14:27) И еще: «...да радость моя в вас пребудет...» (Ин. 15:11). Эта радость подобна Божьей благодати. Она живёт в нас. Мы не ждем, что кто-то другой принесет нам радость, ведь в первую очередь она исходит от Христа.

Г: Я обратила на это внимание. Хотя вы каждый день сталкиваетесь с больными, бедными, беспомощными... вы, тем не менее, остаётесь жизнерадостной.

Мать Гавриилия: Да. Потому что я всем сердцем люблю тех, кого встречаю. Я связываю их жизнь со своей и в то же время думаю: «Если я, смертный и грешный человек, способна так сильно их любить, то насколько же больше любит их Бог – Бог, который их сотворил и чьими детьми они являются». Другими словами, именно Он в первую очередь заботится о них. Он знает, почему они больны. Он знает, как их болезнь влияет на их души. Он знает причины всех вещей. Я не могу давать здесь больше оценок и не могу понять. И тогда я поступаю следующим образом. Я принимаю этого больного человека в своё сердце. Я горячо молюсь за них, всей своей любовью, и возлагаю их к ногам Христа. Это означает, что я говорю: «Господи мой, прости его, даруй ему Свою милость, даруй ему свет, даруй ему здоровье тела и души. «Пусть твоя воля воплотится в его жизни». Ведь иногда, когда воля Божья не воплотилась в жизни человека, он долгое время страдает от какой-то болезни, чтобы через этот опыт извлечь для себя урок. Когда ты прикован к постели, ты можешь побыть в одиночестве, поразмыслить и найти ответы на многие вопросы. Те, кому приходилось проводить долгие дни в постели – как мне в молодости, – знают, каким подарком это является для нашей греховной природы. Ведь грех должен быть искуплен. Находясь в постели, мы можем оставаться совер-

шенно одни: никаких общественных мероприятий, никаких образов внешнего мира, ничего... Это помогает... Поэтому я произношу эту молитву и вручаю больного в руки Божьи. Могу ли я сделать что-то большее? Нет! Когда я это делаю, Божья радость в моём сердце остаётся неизменной. Я не могу плакать из-за положения этого человека. Я могу плакать из-за своих грехов и просить прощения. Это совсем другое дело. Но плакать из-за другого Божьего чада... нет... Моё сердце полно сочувствия – это правда. Это сострадание побуждает меня к молитве! Молитва – это как связь с Богом... Чтобы творить Свои чудеса, Бог хочет, чтобы в этом мире царила любовь – да, Он хочет, чтобы человеческая душа любила вместе с Ним. Я обратила на это внимание... Именно поэтому священники и любящие Бога люди, которые читают общую молитву за кого-либо, замечают немедленное изменение в том человеке, за которого молятся, даже если он находится за много миль от них. Ибо тот, за кого молились, говорит им: «Знаете, что я чувствовал? С этого момента я чувствовал, что прибавилось сил и т. д. и т. д.» Разумеется, это так и есть. Потому что нет энергии сильнее, чем энергия молитвы. Молитва – это энергия Бога, вот что она такое. Но больше всего нам всё же требуется нечто другое: мы должны прислушиваться к голосу Бога – в тишине.

Монахиня: Не думаете ли вы, матушка, что радость может стать постоянной!

Мать Гавриилия: Да... Даже если мы занимаемся чем-то очень важным, например, молимся, нам всё равно следует открыть дверь, если кто-то постучит. Как говорит святой, притворись, будто ты только что не молился, и не прогоняй человека. Открой дверь и скажи ему: «Заходи, брат». Когда мы приходим к такому образу мышления, когда думаем только о своём брате, а не о себе, наша радость становится постоянной. И если мы стали зеркалом, в котором другой видит своё отражение, то, когда это зеркало наполнено радостью, он обязательно увидит и её... Это – самое важное. Знаете, я много лет жила в Индии – очень бедной стране, угнетенной, страдающей, не знающей Христа. Или давайте тогда возьмём страну, где знают о Христе, например, Швейцарию или Францию. Как только вы выходите из поезда, вы видите вокруг одни только угрюмые, озабоченные лица. Они все выглядят такими тревожными! Что здесь произошло? Ощущение радости исчезло. Это действительно очень серьезно! В Индии они ожидают прихода Христа, и это ожидание наполнено радостью. У нас Он есть но мы не отражаем Его. Мы в этом виноваты. Очень виноваты. Тем не менее, вы должны знать – и я повторяю это ещё раз – что, полностью предавшись Божьей любви и силе, вы поймёте, что всё – обратите внимание – ВСЁ (заглавными буквами) происходит

либо потому, что Бог этого хочет, либо потому, что Он это допускает. Третьего не дано! Поэтому, поскольку Бог этого хочет, я принимаю это от всего сердца; поскольку Бог это позволяет, я снова принимаю это с такой же радостью. Поскольку у него есть свои причины – это тренинг... Никогда не смей спрашивать «почему». Н и к о г д а! Ведь тот, кто спрашивает «почему», пишет «я». И там, где есть «я», нет ни развития, ни надежды.

Монахиня: Матушка, вы говорили о радости. Но отцы говорили, что мы должны скорбеть и проливать слёзы за свои грехи. Как эти вещи можно соединить друг с другом?

Мать Гавриилия: Я скажу вам. В тот момент, когда мы осознаём, что поступили неправильно, мы проливаем слёзы, испытываем раскаяние и исправляемся. Затем должна последовать радость прощения, ведь мы знаем, что Бог сострадателен и безгранично милостив.

Бывает ли, что кто-нибудь уходит с исповеди в слезах? Нет. Во время исповеди он плачет из-за своих грехов и всего плохого, что он натворил. Но, уходя с исповеди, все ещё плакать? Это неприемлемо.

Монахиня Г: Это означает, что он и не исповедовался по-настоящему...

Мать Гавриилия: Верно!

Э: Итак, вот оно, это «я»...

Г. Т: ...Это не утрачено, пока ещё нет. И поскольку это всё ещё живо, то слёзы, печаль, тоска и всё остальное – вполне ожидаемо...

Мать Гавриилия: Именно так. И у нас ещё остаётся чувство сожаления, которого после исповеди уже не должно быть.

Монахиня: Вы думаете, что мы поочередно переживаем такие моменты. Никто не может прожить целую жизнь, наполненную лишь слезами и самообвинениями, – он также испытывает Божественное утешение... попеременно.

Мать Гавриилия: Да. Тем не менее, наступает момент, когда ты настолько уверен в Божьей любви и так тщательно избегаешь осуждения другого человека и вообще всего, что могло бы причинить ему вред, что на твоей совести уже не остаётся никакого бремени. Тогда ты с радостью примешь Божью радость и передашь её другим. Это то, во что я верю. И тогда будем говорить: «спасибо тебе», «спасибо тебе», «спасибо тебе», и... танцевать от радости.

*The Ascetic of Love. Nun Gavrilia.
Translated by Helen Anthony, lk 241-244.*

Palverännak Palamusel

Age Ploom

XI oikumeeniline ja rahvusvaheline palverännak toimub 28.–30. augustini Palamusel. Olete südamest oodatud osa saama kolmepäevasest teekonnast, mis ühendab vaimuliku osaduse, Eestimaa kauni looduse ning rikkaliku ajaloojärgi.

Koguneme reede, 28. augusti pärastlõunal kell 16.15 Palamuse muuseumi ees, et alustada giiditouriga, mis jätkub jalutuskäiguga Palamusel. Sellele järgneb avapalvus Palamuse kirikus. Ööbimine ja toitlustus on korraldatud Udu talus.

Laupäeva, 29. augusti varahommikul alustame päikesetõusuga. Seekordne palverännaku teekond: Laiuse Siniallikad, Laiuse kalmistu, EELK Laiuse Püha Jüri kirik,

Oettingenide perekonna kabel, Kuremaa loss, Patjala kalmistu, Kassnurme linus ning EAÕK Kaarepere Vaga Suzdali Eufimi ja Vaga Egiptuse Maria kirik.

Pühapäeval, 30. augustil kell 11.00 lõpetame oma ühise teekonna piduliku hommikuse jumalateenistusega Äksi kirikus.

Palverännaku osalustasu on 139 eurot. See sisaldab Palamuse ekskursiooni koos giidiga, kahte ööbimist ning kuut söögikorda (reedest õhtusööki, laupäevast hommiku-, lõuna- ja õhtusööki ning pühapäevast hommiku- ja lõunasööki).

Lisainfot leiab Facebookist lehelt „Oikumeeniline rahvusvaheline palverännak Palamusel”. Küsimuste korral ja registreerumiseks võta ühendust e-posti aadressil armastaevas@gmail.com või helista telefonil 520 8899 (Age).

Ilmumas on Usk ja Elu nr 22

Seekordne Usk ja Elu on pühendatud õigeusu ja antiikkultuuri suhetele. Esimene artikkel on tõlge Kreeka Traakia ülikooli folkloristikaprofessori Manolis Varvounise kõnest, milles ta vaatleb kolme suure ülemkarjase suhet antiikkultuuriga ja selle tähendust tänapäeval. Teiseks trükime ajakirja Looming ja Kalle Kasemaa lähel loal viimase tõlke püha Vassiili Suure kõnest noortele paganlike teaduste kasulikkusest koos sissejuhatusega. Tõlge on varem ilmunud 1995. aasta Loomingus nr 7. Kolmandaks on teoloogiadoktorant Tauri Tõlpt tõlkinud ja kommenteerinud Damaskuse püha Johannese sissejuhatuse filosoofiasse, milles rõhutab selle vajalikkust kristlastele.

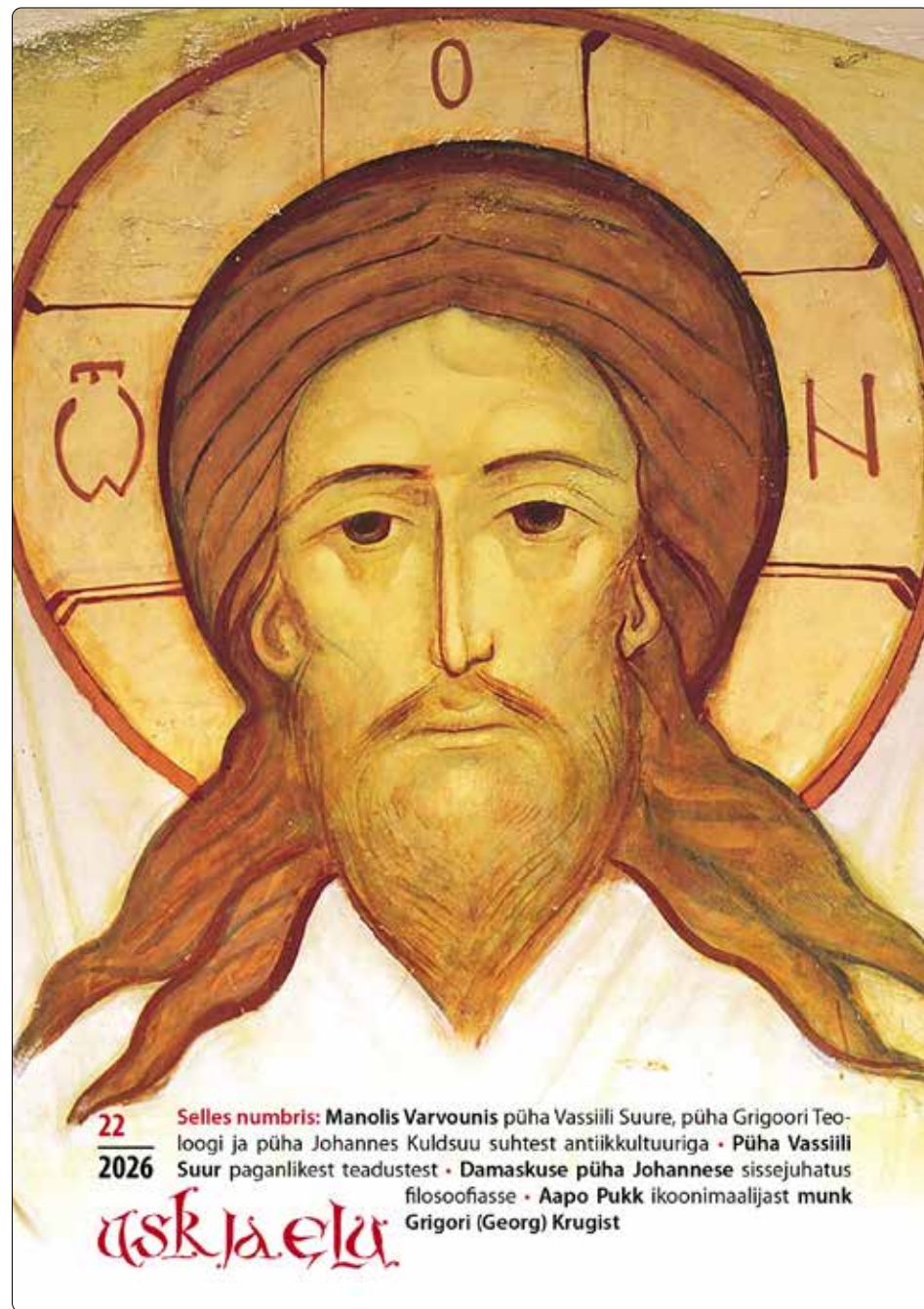
Kõik need kirjutised puudutavad olulist küsimust: kas ja kuidas suhestub ristiusk vaimsesse kultuuri – nii eelkristlikku, kristlikku (kui seda nõnda nimetada) kui ka mittekristlikku ja kristlusejärgsesse? Kirikuloo jooksul on eri aegadel eri autoriteedid eri olukordades andnud sellele erinevaid vastuseid. Tertullianus kirjutas omal ajal, et Ateenal pole Jeruusalemmaga midagi pistmist – kuigi ka tema kasutas kreeka-rooma retoorikat ja mõnel määral ka filosoofiat. Oli ka sügavamalt „välist” filosoofiat hindavaid ja kasutavaid kristlikke kirjamehi, nagu Aleksandria Klement, Origenes, Dionisi Areopagiit, Nüssa Grigori ja mõned muud. Paljud teised olid aga ettevaatlikumad ja üleüldse tõmmati kristluse ja eelkristliku mõttetaaduse – rääkimata usundist – vahele selge eraldusjoon. Kuid antiikkirjandust, retoorikat, filoloogiat ja muid vaimse kultuuri avaldusvorme tundsid, hindasid ja kasutasid enamjaolt needki, kes olid filosoofia osas ettevaatlikud. Ka kesk- ja uusajal (mis on idakiriku mõjualadel on need küll väga tinglikud ajaloo jaotused), püsis ja aeg-ajalt uuenes huvi antiikaja ilmaliku või eelkristliku vaimse pärandi vastu.

Kiriku varasemate sajandite mõtlejate suhe oma aja kultuuripärandisse on huvitav ka iseenesest, ent lisaks annab häid sihtjooni kirikule läbi kõigi aegade. Mitte

ükski vana-ajal, vaid tegelikult igal ajal puutub kirik kokku vaimse kultuuriga, mis on paljusi eelkristlik, mittekristlik või postkristlik. Isegi seal, kus on sajandeid harjutud ristiusu määrava rolliga, pole see kunagi suutnud mõjutada kõike, või siis on seda teinud poolikult ja vaid teatud ajajärgule sobivalt. See, mis kehtis ja aitas usu kuulutamisele ja tõekselamisele kaasa kasvõi tuhat ja enam aastat, ei pruugi mõnel viimasel aastasadal enam sel kujul sobida. „Kristlik kultuur” või „õigeusu kultuur”, mida arvatakse ikka veel ehedal kujul mõnelt traditsiooniliselt usklikult maalt leidvat, on pahatihti kunagise hale vari, aga samas ka meie kaasaegselt sobituv. Veel keerulisem on teistsuguste, oma aluselt mittekristlike või mitteortodokssete kultuuride kohtamine. Ei mingi oma geto loomine, mis oleks ümbritsevast hermeetiliselt eraldunud ega ka kõiges ümbritsevate arusaamade ja normide omaks võtmine – või siis nende kahe koosolu, mis pole ka sugugi haruldane – ole sisult õiged ega kuidagiviisi loomulikulised lahendused. Esimene tähendab enamasti mõne võõra kultuuritraditsiooni enam-vähem kriitikat ja mehaanilist ülekandmist, teine mittesüvenevat alustumist valdavalt ilmalikule keskkonnale. Kummagi vastandiks on oma usu tõdede, eluviisi ja pärimuste tõeline, sisuline ja Jumalast innustatud „tõlkimine” oma maa keelde ja keskkonda. Selleks on peale teoloogilise harituse ja vagaduse vaja head oma kultuuri tundmist, hindamist ja sellesse süüvimist, mis ainsana võimaldavad ortodoksse usu tegelikku avanemist ühel kindlal maal ja kindlas kohas.

Esimese aastatuhande kirikuisade lähene mine oma aja mittekristlikule kultuurile on niisiis midagi, mis on tänapäevalgi ajakohane ja huvipakkuv, sest ehkki ajad on hoopis teistsugused, on mingid põhiküsimused sarnased. Eelkristlik ja kristlusejärgne ajastu erinevad küll teineteisest põhjalikult, kuid neis on siiski ka midagi väga sarnast.

Eelmises Metropoolia numbris ilmunud tänuakafisti tõlkis ülempreester Andrei Sõtšov, toimetab ülempreester Mattias Palli.

Tänavuse Usk ja Elu kunstiosas tutvustame Eestiga seotud ikoonimaali suurkuju – munk Grigori (Georg) Krugi, kes elas 1920ndatel Eestis, õppis Pallases ja käis läbi paljude meie tuntud kunstnikega. Hiljem asus ta elama Prantsusmaale, kus õppis ikoonimaali ja lõi omanäolise, ent traditsioonile põhineva stiili. Kirjutis põhineb kunstnik Aapo Puki seminaritööl EAÕK teoloogilises instituudis.

Ikoonimaalija munk Grigori (Georg) Krug.